

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

ЄВРОПЕЙСЬКА КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНА СИСТЕМА

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ

освітній ступінь	бакалавр
галузь знань	01 Освіта
спеціальність	014 Середня освіта
освітня програма	Фізична культура

Ізмаїл – 2017

1. Кваліфікація, що присвоюється

Бакалавр за напрямом підготовки «Середня освіта» спеціалізація 014.11
Середня освіта (Фізична культура)

2. Тривалість програми

3 роки 10 місяців.

3. Кількість кредитів

240 кредитів ЄКТС.

4. Рівень кваліфікації відповідно до Національної рамки кваліфікацій та Європейської рамки кваліфікацій

FQ-ЕНЕА – перший цикл, QF-LLL – 6 рівень, НРК – 6 рівень.

5. Галузь знань

01 Освіта / Педагогіка

6. Профіль програми

Мета програми	
Метою реалізації даної програми є підготовка бакалаврів в галузі середньої освіти, що володіють сукупністю засобів, прийомів, способів і методів людської діяльності, спрямованої на створення конкурентно спроможного спеціаліста з фізичної культури. Освітня програма (ОП) бакалаврату за спеціальністю 014 Середня освіта реалізується за бакалаврською програмою, що орієнтована на формування особистості фахівця, здатного вирішувати типові та складні непередбачувані завдання і проблеми комплексного характеру в галузі фізичної культури і спорту.	
Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за програмою	
повна загальна середня освіта, диплом молодшого спеціаліста, ступінь молодшого бакалавра (освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста)	
Характеристика програми	
Предметна область / галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Фокус програми: загальна/спеціальна	Спеціальна. Акцент на виконання навчальних програм з фізичної культури, у відповідності до навчального плану та графіка навчально-виховного процесу у загальноосвітніх навчальних закладів II-III ступенів
Орієнтація програми	Освітньо-професійна
Особливості програми	Забезпечення індивідуальної траєкторії фахової підготовки вчителя фізичної культури.
Працевлаштування та продовження освіти	

Працевлаштування	вчитель фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів II-III ступенів
Продовження освіти	Можливість навчання за програмою другого циклу FQЕНЕА, 7 рівня EQF-LLL та 7 рівня НРК
Стиль та методика оцінювання	
Підходи до викладання і навчання	За домінуючими методами та способами навчання: пасивні (пояснювально-ілюстративні); активні (проблемні, ігрові, інтерактивні, проектні, інформаційно-комп'ютерні саморозвиваючі). За організаційними формами: колективного та інтегративного навчання. За орієнтацією педагогічної взаємодії: позиційного та контекстного навчання, технологія моделювання професійної діяльності.
Система оцінювання	Система оцінювання Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за 100 бальною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і вербальною («зараховано», «незараховано») системами. Види контролю: поточний, тематичний, періодичний, підсумковий, самоконтроль. Форми контролю: усне та письмове опитування, тестові завдання, графічна або творча робота, есе, портфоліо, творчий звіт тощо.
Програмні компетентності	
Загальні	Загальнонаукові: Набуття гнучкого способу мислення, який дозволяє зрозуміти та розв'язати проблеми та задачі, зберігаючи при цьому критичне ставлення до сталих наукових концепцій. Породжувати нові ідеї (креативність). Здатність пропонувати рішення, що не є очевидними. Здатність застосовувати знання на практиці. Здатність ефективно розв'язувати практичні задачі використовуючи професійні знання. Міжособистісні: Норми поведінки в соціумі. Здатність самостійно та відповідально приймати рішення в професійній сфері на основі аналізу та синтезу, з урахуванням критичних зауважень та на основі творчого підходу, норм загальнолюдської та професійної етики. Здатність працювати в міждисциплінарній команді. Вміння розуміти інформацію з суміжних галузей знання та роз'яснювати.. Вміння донести власні

	<p>висновки і знання та пояснення до фахівців та нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються. Етичне ставлення до кожної людини. Застосовувати критику та самокритику, об'єктивно сприймати критику та враховувати зауваження, бачити необхідність та шляхи професійного самовдосконалення</p> <p>Інструментальні: Усне і письмове спілкування рідною мовою. Здатність до спілкування на загальнонаукову і вузькопрофесійну тематику. Комп'ютерні навички. Здатність використовувати комп'ютер у професійній діяльності. Вміти пристосовуватися до нових ситуацій, розв'язувати професійні проблеми у ситуації невизначеності умов і вимог.</p>
<p>Фахові</p>	<p>Управлінська – здатність підбирати адекватне ситуації управлінське рішення за формою та змістом; здатність планувати та організовувати освітній процес у загальноосвітніх навчальних закладах II-III ступенів з дисциплін «Фізична культура»</p> <p>Дослідницько-аналітична – здатність аналізувати здоров'я як системну категорію; визначати перспективні шляхи управління здоров'ям; здатність до програмування занять з предметів «Фізична культура».</p> <p>Технологічна – здатність визначити загальні підходи до вибору необхідної методики застосування фізичних вправ; усвідомлювати особливості використання засобів та методів навчання школярів основ здоров'я; оцінювати і проводити моніторинг рівня фізичного розвитку, фізичної підготовленості та індивідуального здоров'я. Організаційна – здатність організовувати навчально-виховний процес у загальноосвітніх навчальних закладах II-III ступенів з предметів «Фізична культура» в урочній та позаурочній формах; організовувати масові спортивні заходи.</p> <p>Інструментальна – здатність до професійного спілкування, забезпечення гармонійних та конструктивних взаємовідносин під час виконання професійних завдань.</p> <p>Соціальна та загальнокультурна – здатність і готовність до формування світогляду, розвитку</p>

	людського буття, суспільства і природи, духовної культури.
--	--

7. Результати навчання програми

1. Знання видів, форм та класифікації управлінських рішень.
2. Знання методів підготовки та обґрунтування управлінських рішень.
3. Знання техніки організації робочого місця.
4. Знання етики, правил забезпечення охайності робочого місця.
5. Знання про сучасні погляди на визначення індивідуального та громадського здоров'я.
6. Розуміння демографічних проблем України як інтегрального показника стану громадського здоров'я.
7. Знання особистісних та соціальних засад збереження та зміцнення індивідуального здоров'я.
8. Уміння програмувати заняття з фізичної культури
9. Володіння інформацією про інноваційні підходи до підвищення резервних можливостей організму людини.
10. Знання методів роботи з науковою інформацією зі спеціальних літературних джерел та мережі Інтернет.
11. Знання структури і змісту програми для загальноосвітніх навчальних закладів з предмета.
12. Уміння аналізувати логіку побудови програми для загальноосвітніх навчальних закладів з предмета.
13. Знання сучасних підходів до планування навчального процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.
14. Знання про основні засоби, форми та методи, принципи фізичного виховання
15. Знання сучасної класифікації діагностичних підходів до оцінки здоров'я.
16. Знання принципів, методів та засобів викладання предмета в загальноосвітніх навчальних закладах.
17. Знання форм підвищення рівня знань школярів з основ збереження здоров'я.
18. Комплексні знання та уміння з фізичного виховання для подальшого навчання за відповідним професійним спрямуванням
19. Уміння використовувати сучасні методи діагностики індивідуального здоров'я.
20. Уміння використовувати методи моніторингу фізичного стану людини.
21. Знання особливостей оцінки фізичного стану осіб різного віку та статі.
22. Уміння визначити біологічний вік людини.

23. Знання і уміння демонструвати виконання сучасних видів оздоровчих видів рухової активності.
24. Знання організаційних форм суб'єктів фізичного виховання.
25. Уміння планувати навчально-виховний процес з предметів «Фізична культура»
26. Уміння використовувати алгоритм дій щодо виховання та удосконалення фізичних якостей, фізичного розвитку у відповідності з індивідуальними особливостями контингенту.
27. Знання особливостей складання положення про спортивно-масові заходи.
28. Уміння брати участь в організації проведення масових спортивних та рекреаційних заходів.
29. Знання методик і володіння практичними навичками професійного спілкування з використанням комунікативних технік і технологій..
30. Уміння обирати залежно від ситуації найбільш адекватні інформаційні засоби комунікації.
31. Уміння чітко, послідовно та логічно висловлювати свої думки.
32. Уміння дотримуватися етики ділового спілкування, етичних норм та нормативів суспільної поведінки.
33. Знання професійного дискурсу, термінології свого фаху.
34. Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень, розуміння сутності та принципів розвитку суспільства, природи і мислення.
35. Уміння оперувати філософськими категоріями та поняттями, критично оцінювати і прогнозувати соціальні, економічні, політичні, екологічні, культурні та інші події й явища.
36. Розуміння культурологічних питань сучасності з позицій вшанування традицій і звичаїв свого народу та культурного надбання людства

8. Структурна діаграма програми

Назва навчальної дисципліни/модуля або практики	Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин	Семестр
І. Цикл загальної підготовки			
Нормативні дисципліни (24 кредити, 10%)			
Філософія	5	150	2
Англійська мова	9	270	1,2
Українська мова	5	150	1
Історія України та української культури	5	150	1
Дисципліни вільного вибору студента (12 кредитів, 5%)			

Перелік дисциплін соціально-гуманітарного спрямування	4	120	3
Перелік дисциплін природничого та технічного спрямування	4	120	4
Перелік дисциплін психолого-педагогічного спрямування	4	120	3
II. Цикл професійної підготовки			
Нормативні дисципліни (108 кредитів, 45%)			
Педагогіка	6	180	2
Психологія	6	180	1
Вступ до спеціальності з основами наукових досліджень	4	120	1
Теорія та методика фізичного виховання	8	240	4,5
Спорт ігри з метод навчання (баскетбол, волейбол)	11	330	4,7
Види спорту з методикою навчання(гімн,л/атлетика,атлетизм)	11	330	3,5
Історія фізичної культури та олімпійського спорту	4	120	2
Анатомія та фізіологія людини	5	150	1
Спортивна медицина	5	150	8
Біохімія з основами біохімії спорту	5	150	6
Біомеханіка фізичних вправ	5	150	3
Гігієна фізичного виховання	4	120	2
Спортивні споруди, організація та методика роботи в ОСОТ	4	120	2
Ознайомча практика	3	90	2
Навчальна практика	6	180	4
Виробнича практика	12	360	6,7
Курсові роботи	3	90	4,6,7
Кваліфікаційна робота	6	180	8
Дисципліни вибору факультету (48 кредитів, 20%)			
Основи педагогічної майстерності	4	120	3
Футбол з методикою навчання	6	180	6
Бадмінтон, настільний теніс з методикою навчання	4	120	3
Фізіологічні основи фізичного виховання та спорту	4	120	5
Спортивна метрологія	4	120	4
Військова підготовка	7	210	4,5
Методика навчання шкільного курсу Захист Вітчизни	11	330	6,8
Військово-патріотичне виховання дітей та молоді	4	120	7

Організація допризивної підготовки	4	120	7
Дисципліни вільного вибору студента (48 кредитів, 20%)			
Перелік дисциплін професійного спрямування	48	1440	3-8

9. Форма навчання: денна, заочна.

10. Положення про оцінювання та шкала оцінок

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС» (рішення вченої ради ІДГУ від 02.03.2016 р., протокол №7). Основними формами контролю є поточний, проміжний (модульний) та підсумковий (залік, іспит). Оцінювання знань здійснюється за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та переводиться у 100-бальну шкалу.

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	
	екзамен	залік
90-100	відмінно	зараховано
80-89	добре	
65-79		
55-64	задовільно	не зараховано
50-54		
30-49	незадовільно	
1-29		

11. Форми атестації здобувачів

Атестація здійснюватися у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи та атестаційного екзамену зі спеціальності. З метою атестації здобувачів вищої освіти створюється Атестаційна комісія, діяльність якої регламентується «Положенням про порядок створення та організацію роботи Атестаційної комісії в ІДГУ» (рішення вченої ради ІДГУ від 26.02.2015 р., протокол №5). Атестаційний екзамен включає програмні питання, які визначають рівень засвоєння фахових компетентностей.

Кваліфікаційною роботою є робота бакалавра, що виконується на завершальному етапі здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти. Вимоги до написання кваліфікаційних робіт, порядок її виконання та захисту визначено в «Положенні про кваліфікаційні роботи в ІДГУ» (рішення вченої ради ІДГУ від 26.11.2015 р., протокол №4). Деталізація вимог до кваліфікаційної роботи регламентується методичними рекомендаціями

кафедри. Для запобігання академічного плагіату кваліфікаційні роботи розміщуються на електронному репозиторії вищого навчального закладу та проходять комп'ютерну перевірку на наявність плагіату.

12. Керівник програми чи еквівалентна посада

Гарант освітньої програми – кандидат біологічних наук, доцент Баштовенко Оксана Анатоліївна

13. Професійні профілі випускників

Напрямок підготовки «Середня освіта (Фізична культура)» характеризується засвоєнням інтелектуальних та педагогічних цінностей фізичної культури, необхідних для роботи у загальноосвітньому та професійному соціумі.

Область професійної діяльності випускника представлена багато чисельними організаціями, що входять до системи загальноосвітніх закладів, фізичної культури, спорту оздоровчої та профілактичної спрямованості.

Підготовка спеціалістів з спеціальності «Фізична культура» має на меті задоволення потреб особистості, суспільства і держави у фахівцях, орієнтованих на сучасні методи освіти і виховання людини, прищепленні здорового способу життя, а також підготовку таких спеціалістів з фізичного виховання, які спроможні здійснювати освітню і спортивно-оздоровчу діяльність на високому професійному рівні.

Успішне завершення програми передбачає здобуття фундаментальних та професійно-орієнтованих фахових знань та вмінь, здатності вирішувати професійні завдання у галузі середньої освіти.

Відповідно до Національного класифікатора професій ДК 003:2010, зокрема, можуть працювати:

2320 Викладачі середніх навчальних закладів, 2340 Вчителі спеціалізованих навчальних закладів, 2359.2 Організатор позакласної та позашкільної виховної роботи з дітьми, 3340 Вихователь, 3475 Інструктор з фізкультури

ІНФОРМАЦІЯ СТОСОВНО ОКРЕМИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ

Загальні нормативні дисципліни

Філософія

- 1. КОД:** ЗНД 1.01
- 2. ТИП:** нормативний
- 3. РІК НАВЧАННЯ:** перший
- 4. СЕМЕСТР:** 2
- 5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС:** 5
- 6. ЛЕКТОР:** доц. Запорожченко О. В.
- 7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

Завдання дисципліни: сприяння ґрунтовному ознайомленню студентів з історією розвитку філософії; роз'яснення основних актуальних проблем сучасної світової філософії; визначення основних етапів формування світової філософської думки; розвиток вміння самостійно робити філософський аналіз різних вчень, концепцій, ідей,

порівнювати їх; розвиток вміння обґрунтовувати свою світоглядну позицію і філософські погляди, вміння відстоювати свої погляди в дискусії; виховання поваги до загальнолюдських цінностей, на яких ґрунтується розвиток людства; сприяння формуванню систематизованого світогляду і високої культури мислення .

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: специфіку філософії як особливого типу світогляду, її функції, завдання, проблемне поле; понятійно-термінологічний апарат курсу; основні напрямки філософії та історію їх виникнення; основних представників світової філософії та їх базові концепції та ідеї; особливості та проблематику філософських пошуків у кожен епоху розвитку людства; основні джерела філософських знань.

вміти: обґрунтовувати свою світоглядну позицію щодо важливості знань з основ філософії; порівнювати між собою різні філософські погляди, ідеї, концепції; аналізувати вплив соціокультурних чинників на формування філософських ідей, проблематику філософських пошуків; коректно використовувати філософські терміни та поняття під час усних відповідей на семінарських заняттях, складати термінологічні словники, застосовувати філософські терміни для експлікації власної думки; здійснювати самостійний пошук інформації з використанням різноманітних ресурсів.

8. ФОРМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ: аудиторне навчання

9. ПРЕРЕКВІЗИТ: Вступ до історії з основами наукових досліджень

10. ЗМІСТ КУРСУ:

Філософія як форма суспільної свідомості. Структура, предмет і функції філософії. Стародавня філософія як зародок і колыска всіх наступних типів філософії. Основні філософські поняття античної філософії. Нові умови розвитку філософії. Від політеїзму до монотеїзму. Релігійний характер філософських пошуків. Філософія епохи Відродження.

Представники європейської філософії Нового часу. Соціальні та антропологічні ідеї Нового часу та філософія Просвітництва. Загальна характеристика німецької класичної філософії, її представники. Марксистська філософія. Антропологічні напрямки в західній філософії. Проблема несвідомого та ірраціонального. Філософія людського існування (екзистенціалізм). Еволюція релігійної філософії. Сцієнтистські напрямки. Позитивізм та його різновиди. Структуралізм та модернізм в сучасній філософії.

Філософська думка Київської Русі. Києво-Могилянська академія як осередок розвитку філософії в Україні. Проблема людини у філософських роздумах Г.Сковороди. Проблема звільнення людини і нації у творах мислителів Кирило-Мефодіївського братства. Розробка антропологічного принципу та ідея суспільного прогресу у творчості Франка, Драгоманова, Грушевського та ін. Подальший розвиток філософської думки в Україні.

Буття як універсальна філософська категорія. Свідомість людини як духовний спосіб орієнтації її у реальності буття. Загальний зміст і форми пізнавальної діяльності. Істина як процес. Природні передумови, матеріальні та духовні засади людського життя. Суспільне виробництво, його архітектоніка. Економічна, соціальна, політична і духовна сфери життя людей. Соціальна структура суспільства. Суспільна свідомість. Проблема сенсу, цінності і самоцінності людського життя у духовному досвіді людства. Ідея цілісної людини як вираз сенсу людського життя. Свобода і гуманізм. Свобода і культура.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Історія філософії: підручник / А. К. Бичко, І. В. Бичко, В. Г. Табачковський. — К., 2001.
2. Огородник І. В. Історія філософської думки в Україні : навч. посібник /І. В. Огородник, В. В. Огородник. — К., 1999.
3. Філософія : навч. посібник / за ред. І. Ф. Надольного. — 5-е вид., випр. і доп. — К. 2005.
4. Федів Ю., Мозгова Н. Історія української філософії: навч. посібник / Ю. Федів, Н. Мозгова. — К., 2001.

5. Чижевський Д. Нариси з історії філософії в Україні / Д. Чижевський // Твори. В 4 т. / під заг. ред. В. Лісового. — К., 2005.
- 12. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:** лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
- 13. ФОРМА ОЦІНЮВАННЯ:** екзамен.
- 14. МОВА НАВЧАННЯ:** українська.

Англійська мова

- 1. КОД:** ЗНД 1.02
- 2. ТИП:** нормативний
- 3. РІК НАВЧАННЯ:** перший
- 4. СЕМЕСТР:** 1, 2
- 5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС:**
- 6. ЛЕКТОР:** доц. С.О. Рябушко
- 7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

Завдання вивчення дисципліни: навчити студентів усному англомовному мовленню; розвивати у студентів писемне мовлення й уміння сприймати різні англомовні тексти та вдосконалювати їх лексичний та граматичний мінімуми.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: граматичну структуру англійської мови й вивчати певну кількість лексичних одиниць (понад 2000) – для того, щоб вільно висловлювати свої думки, сприймати на слух та читати й перекладати художні, політичні та фахові тексти.

вміти: обговорювати навчальні та пов'язані зі спеціальністю питання, для того щоб досягти порозуміння зі співрозмовником; готувати публічні виступи з низки великої кількості галузевих питань, застосовуючи відповідні засоби вербальної комунікації та адекватні форми ведення дискусій і дебатів; знаходити нову текстову, графічну, аудіо та відео інформацію, що міститься в англомовних галузевих матеріалах (як у друкованому, так і в електронному вигляді), користуючись відповідними пошуковими методами і термінологією; аналізувати англомовні джерела; писати професійні тексти і документи англійською мовою; перекладати англомовні професійні тексти на рідну мову.

8. ФОРМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ: аудиторне навчання

9. КОРЕКВІЗИТ: Англійська мова за професійним спрямуванням

10. ЗМІСТ КУРСУ:

Навчальна дисципліна «Англійська мова» пропонує студентам поступово опанувати граматичний матеріал, вивчити основні правила читання, засвоїти сучасну англомовну лексику і широко вживані мовленнєві та ідіоматичні конструкції АМ. Вивчення лексико-граматичного й фонетичного матеріалу відбувається на основі таких автентичних текстів, як-от: «Походження суспільства», «Стародавні цивілізації», «Пам'ятки культури», «Історія освіти», «Міфи, легенди, мистецтво древніх», «Алфавіт, календарі, бібліотеки», «Витоки демократії» та ін. Робота з вищезазначеними джерелами дає можливість студентам оволодіти політичною, економічною й краснорічною лексикою АМ, а також ознайомитися з державно, парламентською й економічною системами Великої Британії та США, їх історичними і географічними особливостями. Така робота є необхідною для формування й розвитку в майбутніх фахівців навичок та умінь роботи з англомовними газетами і журналами і вдосконалення практики двостороннього писемного та усного перекладу.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Камянова Т. English. Практический курс английского языка. – М., 2005.
2. Парашук В.Ю. Грицюк Л.Ф., Саум Стівен Б. Практичний курс англійської мови: Підручник. – К., 1999.
3. Hutchinson T. Project English 1, 2, 3 / Teacher's Book. – Oxford: Oxford University Press, 1994.

4. New way in Teaching Writing. – Bloomington, Illinois USA, 1995.

5. Oxford Advanced Learner's Dictionary. New International Student's Edition: Oxford University Press, 1996.

12. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ: практичні заняття, самостійна робота

13. ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ: залік (1,2), екзамен (7)

14. МОВА НАВЧАННЯ: англійська.

Українська мова

1. КОД: ЗНД 1.03

2. ТИП: нормативний

3. РІК НАВЧАННЯ: перший

4. СЕМЕСТР: 1

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 5

6. ЛЕКТОР: доц. Циганок І. Б.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: сформувати уявлення студентів про українську мову як систему одиниць різного рівня, що взаємодіють, поглибити знання першокурсників, набуті під час вивчення української мови за шкільною програмою, активізувати й удосконалити мовленнєві навички, культуру письма та усного спілкування. Одним із основних аспектів вивчення української мови є функціональний підхід, тому безпосередню увагу зосереджено на використанні студентами мовних засобів для формування досконалого мовлення.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: основні питання з лінгвістики, зокрема фонетики, фонології, лексикології, фразеології, лексикографії, граматики української мови, стилістики і культури української мови; різні аспекти ділового спілкування.

вміти: диференціювати мовні одиниці всіх мовних рівнів та здійснювати їх опис, правильно використовувати на письмі їх словоформи; розрізняти функціональні стилі української мови, спираючись на їхні ознаки;) грамотно писати тексти різних стилів; правильно писати документи різних видів, доречно використовуючи особливості документної мови.

8. ФОРМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ: аудиторне навчання

9. КОРЕКВІЗИТ: Вступ до спеціальності з основами наукових досліджень

10. ЗМІСТ КУРСУ:

Українська мова серед інших мов світу. Фонетика. Класифікація звуків української мови. Орфографія, орфоепія, пунктуація української мови. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія і фразеографія.

Словотвір і морфеміка української мови. Морфологія як вчення про частини мови. Іменник в українській мові. Прикметник в українській мові. Числівник в українській мові. Займенник в українській мові. Дієслово в українській мові. Незмінювані частини мови в українській мові. Синтаксис української мови. Словосполучення і просте речення. Складне речення. Пряма і непряма мова. Діалог. Заміна прямої мови непрямою. Цитати. Українська пунктуація.

Стилістика української мови. Мовний стиль як сукупність засобів, вибір яких зумовлюється змістом, метою та характером висловлювання. Науковий стиль. Публіцистичний стиль. Художній стиль. Розмовний стиль. Офіційно-діловий стиль. Епістолярний стиль. Конфесійний стиль.

Ділове мовлення і культура мови. Літературна мова як оброблена форма загальнонародної мови. Культура мови, культура мовлення. Комунікативні якості мови. Культура усного мовлення.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова. – К., 2006.
  2. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фонетика / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко. – К., 2010.
  3. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Синтаксис / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко. – К., 2010.
  4. Український правопис. – К., 2010.
  5. Делюсто М. С. Типологія говірок межиріччя Дністра і Дунаю. – Ізмаїл, 2012.
- 12. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:** лекції, практичні заняття, самостійна робота.
- 13. ФОРМА ОЦІНЮВАННЯ:** залік.
- 14. МОВА НАВЧАННЯ:** українська.

Історія України та української культури

1. КОД: ПНД 1.04
2. ТИП: нормативний
3. РІК НАВЧАННЯ: перший
4. СЕМЕСТР: 1
5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 5
6. ЛЕКТОР: доц. Дізанова А. В.
7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Завдання дисципліни: сприяти формуванню у студентів знань щодо становлення і розвитку українського народу, його діяльності в соціально-економічній, духовній, політичній, державній, культурній сферах з давніх часів до сьогодення, взаємодії з іншими народами та державами; вмінь аналізувати економічні, соціальні, політичні, культурні явища й процеси, що відбувалися в Україні на різних етапах історичного розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: сучасні методи історичного пізнання, історичний термінологічно-понятійний апарат; основні етапи історичного процесу та культурного розвитку на теренах України; специфіку політичного, соціального, економічного, культурного життя України на різних етапах історії, специфіку розвитку окремих регіонів України;

вміти: використовувати набуті знання в практичній діяльності; аналізувати історичні події, орієнтуватися в історичному просторі та часі, визначати причинно-наслідкові зв'язки, оцінювати роль суб'єктивних та об'єктивних чинників в історичному процесі, подіях і явищах; давати оцінку пам'яткам вітчизняної та світової культури, співвідносити їх з історичними періодами, самостійно поглиблювати знання у рамках дисципліни шляхом пошуку й опрацювання нової інформації з використанням сучасних технічних засобів.

8. ФОРМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ: аудиторне навчання

9. ПРЕРЕКВІЗИТ: Вступ до історії з основами наукових досліджень

КОРЕКВІЗИТ: Історія країн Центрально-Східної Європи

10. ЗМІСТ КУРСУ:

Стародавня доба в історії України. Східні слов'яни. Проблема етногенезу та розселення слов'ян. Господарство та суспільний лад слов'ян. Антське царство та його політичне становище в IV-VI ст. н.е. Побут, культура і вірування слов'янських племен. Походження та основні етапи формування українського етносу.

Середньовічна держава Київська Русь. Галицько-Волинське князівство. Передумови утворення Київської Русі. Внутрішня та зовнішня політика перших руських князів. Соціально-економічний розвиток Київської держави в X - на початку XII ст. Політична система Київської Русі. Запровадження християнства. Етноніми «русичі», «руські люди» і «Україна». Галицько-Волинське князівство в другій половині XIII – першій половині XIV ст.

Українські землі під владою іноземних держав (XIV – перша половина XVII ст.). Українське козацтво. Причини виникнення козацтва. Виникнення Запорозької Січі, її адміністративно-територіальний устрій, господарство, традиції. Реєстрові та нерєстрові козаки. Петро Сагайдачний. Запорозька Січ – демократична республіка. Боротьба проти турків і татар. Козацько-селянські повстання в Україні кінця XVI - першої третини XVII ст.

Українська національна революція середини XVII ст. Причини і характер, мета, рушійні сили революції. Проблеми періодизації. Б.Хмельницький. Становлення української козацької держави. Переяславська рада та договір з Московською державою 1654 р., його оцінка істориками. Березневі статті. Дипломатія Б.Хмельницького.

Українські гетьмани Ю.Хмельницький та І.Виговський. Гадяцька угода. Переяславські статті 1659 р. Поділ України на Правобережну і Лівобережну. Соціально-економічні, політичні, демографічні наслідки революції.

Гетьманщина, Правобережна Україна і Запорозька Січ в кінці XVII – XVIII ст. Особливості адміністративного та політичного устрою Гетьманщини та Слобідської України у складі Московської держави. Гетьман І.Мазепа, його внутрішня та зовнішня політика. Північна війна, участь в ній українського народу. Полтавська битва та її наслідки. П.Орлик, його «Конституція». Наступ на автономію України. І.Скоропадський. Перша Малоросійська колегія та її діяльність. К.Розумовський, його реформи. Остаточна ліквідація автономних прав України. Друга Малоросійська колегія. Запорозька Січ в кінці XVII – XVIII ст. І.Сірко. Причини та наслідки ліквідації Запорозької Січі. Приєднання Росією Півдня України та його колонізація в др. пол. XVIII ст. Правобережна Україна та західноукраїнські землі у другій половині XVII ст. Гайдамацький рух. Коліївщина. Поділи Польщі (1772, 1793, 1795) та приєднання українських земель до Росії та Австрії.

Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (XIX – початок XX ст.) Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель у складі іноземних держав. Занепад кріпосницьких та зародження ринкових відносин в українській економіці. Початок українського національного відродження, історіографія проблеми. Кирило-Мефодіївське товариство. Т.Шевченко. Характер політики австрійського уряду щодо українців. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II. Початок національного відродження в Галичині. «Руська трійця». Події революції 1849-1849 рр. на західноукраїнських землях.

Скасування кріпацтва. Реформи 60-70-х років XIX ст. Соціально-економічний розвиток у пореформений період. Національна політика російського царизму щодо українців. Український культурно-національний рух. Українофіли. Діяльність громад. Виникнення українських політичних товариств. Західноукраїнські землі. Москвофіли. Народовці. Зв'язки прогресивних діячів Галичини і Наддніпрянської України. Українське національне життя на Закарпатті та Буковині.

Розвиток капіталізму в промисловості та сільському господарстві, його особливості на поч. XX ст. Соціальне та національне гноблення українського народу. Діяльність українських національних партій. Україна в період революції 1905-1907 рр. Аграрна реформа П.Столипіна та її здійснення в Україні. Українські землі в роки Першої світової війни.

Українська революція 1917-1920 рр. Лютнева революція 1917 р. у Росії. Українська Центральна Рада. I і II Універсали. Генеральний Секретаріат. Жовтневий переворот у Петрограді. III Універсал. Проголошення УНР. IV Універсал. Проголошення незалежності УНР. Німецько-австрійський окупаційний режим. Гетьманський переворот. Зовнішня і внутрішня політика П.Скоропадського. Директорія. Внутрішня і зовнішня політика. Проголошення ЗУНР та її діяльність. Акт злуки УНР і ЗУНР.

Встановлення влади рад на початку 1919 року. Створення УСРР. «Воєнний комунізм». Боротьба з Денікінім. Варшавський договір 1920 року. Радянсько-польська

війна. Ризький мир 1921 року. Поразка Української національно-демократичної революції. Основні уроки і здобутки української революції.

Україна у міжвоєнну добу (1921-1939). Україна в роки нової економічної політики 1921-1928 рр. Створення СРСР і Україна. Формування командно-адміністративної системи. Перехід до форсованої індустріалізації. Кооперування і колективізація. Перехід до прискореної колективізації. Голодомор 1932-1933 рр. Конституція УРСР 1937 р. «Розстріляне відродження». Соціально-економічне і політичне становище українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини.

Україна в Другій світовій війні (1939-1945 рр.) та післявоєнний період (1945-1954 рр.). Українська РСР у 1954-1991 рр. XX з'їзд КПРС і Україна. «Відлига». Лібералізація суспільно-політичного життя. Економічні реформи та їх наслідки. Зародження дисидентського руху. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985рр.).

Спроби оздоровлення суспільно-політичного життя у період «перебудови», погіршення економічної ситуації. Чорнобильська катастрофа. Початок формування системи багатопартійності в Україні. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 року. Серпневий заколот. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. Грудневий референдум. Вибори Президента України. Припинення існування СРСР.

Україна в умовах незалежності. Розгортання державотворчих процесів. Становлення владних структур. Економічні проблеми. Модель реформування економіки України. Соціальні трансформації. Міжнаціональні відносини в Україні. Конституція України. «Помаранчева революція». «Революція гідності». Основні напрямки зовнішньої політики. Культурне та духовне життя народу в незалежній Україні.

Наукове визначення поняття культура. Основні підходи до вивчення феномену культури в сучасній культурології (еволюціоністський, соціологічний, антропологічний, циклічний та ін.). Духовна та матеріальна культура. Світова та національна культура. Основні функції культури. Проблема періодизації української культури. Культурологічна думка України.

Витоки та передумови формування української культури. Розвиток матеріальної та духовної культури в кам'яну добу. Релігійні уявлення (магія, фетишизм, анімізм, тотемізм, мантика та ін.) первісних людей. Неолітична революція. Трипільська культура та її зв'язок з українською культурою. Особливості трипільського мистецтва. Кіммерійці. Скіфська доба на території України (соціально-економічний розвиток, звіриний стиль в мистецтві). Сармати. Грецька колонізація України. Мистецтво антської доби. «Повість временних літ» про східнослов'янські племена. Побут і звичаї східних слов'ян. Духовний світ слов'ян.

Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури. Формування соціальної структури та політичної влади. Церква як рушійна сила культурного розвитку Київської Русі. Загальна характеристика мистецтва Київської Русі (архітектура, літописання, музика, живопис та ін.). Монголо-татарська навала та її наслідки для культурного розвитку Русі. Історичне значення культури Київської Русі.

Інкorporація українських земель до складу Литви та Польщі. Умови розвитку національно-культурного і релігійного життя. Поява козацтва та його значення для розвитку української культури. Вплив гуманістичних та реформаційних ідей в Україні. Релігійні процеси в Україні в умовах протистояння Заходу та Сходу (боротьба за Київську митрополію, братства, Берестейська унія, відновлення та реформування православ'я Петром Могилою, підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату). Становлення української культури XIV - середина XVII ст. як синтез здобутків візантійської та західноєвропейської культур.

Передумови та причини розвитку бароко в Україні. Формування ідеологеми «Київ - другий Єрусалим» та її значення для розвитку національної та релігійної самосвідомості. Київський культурний центр. Початок інтеграції української козацької старшини та

духовенства в соціально-політичне та духовне життя Російської імперії. Розвиток історичної самосвідомості. Особливості українського бароко (архітектура, література, музика, театр). Видатні вчені і діячі Києво-Могилянської академії. Григорій Сковорода, його філософське вчення.

Національне відродження в Україні (кінець XVIII - XIX ст.) Причини, передумови та періодизація українського національного відродження. Вплив ідей романтизму на українську культуру. Слобожанщина - центр національного відродження України. «Історія Русів». «Енеїда» Котляревського. Початок національного відродження на західноукраїнських землях. «Руська трійця». Процес націоналізації української греко-католицької церкви. Кирило-Мефодіївське товариство та ідея єдності слов'янських народів. Тарас Шевченко - ідеолог модерної України.

Розвиток української культури в другій половині XIX - на початку XX ст. Роль І. Франка в національно-культурному русі. М. Грушевський і його роль у розвитку української національної культури. Вплив реалізму на розвиток українського мистецтва (література, театр, музика, живопис). Традиція та «модерн» в українській культурі кінця XIX - початку XX ст.

Культурний рух періоду Центральної Ради. Формування української національної школи. Національно-культурна політика Гетьманату. Створення української вищої школи. Українська Академія Наук. Д. Багалій, А. Кримський, В. Вернадський, М. Туган-Барановський. Видавнича справа. Преса. Театр. Автокефалія Української православної церкви. Політика «українізації» та її вплив на українську культуру 20-30-х років XX ст. Розвиток освіти та ліквідація неписьменності. Літературний процес та Хвильовий. Пожвавлення літературного життя в період українізації. Літературні об'єднання «Плуг», «Гарт», «ВАПЛІТЕ», «Молодняк» та ін. Український театр Леся Курбаса. Музична культура. Діяльність музичного товариства ім. Леонтовича. Творчість українських композиторів: Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, В. Косенка, М. Вериківського, Г. Хоткевича. Створення українського кіномистецтва, творчість О. Довженка. Архітектура і образотворче мистецтво. Мистецька школа М. Бойчука. Образотворче мистецтво та музика Західної України. Сталінський терор та його наслідки для української культури.

Розвиток культури України під час Другої світової. Шестидесятники. Рух дисидентів та боротьба за національну культуру. Вплив Горбачовської перебудови на українську культуру. Національна культура в умовах зростання національно-культурної ідентичності. Національно-культурне відродження в Україні в середині 80-х – на початку 90-х рр. та його особливості. Проголошення незалежності України та його значення у формуванні національної самосвідомості українців та розвитку духовної культури.

Суперечливий характер культурного процесу в сучасних умовах. Сучасні здобутки української культури. Освіта та проблеми її реформування. Здобутки та проблеми української науки. Розвиток літератури. Повернення творів «заборонених» письменників. Українське кіномистецтво. Телебачення. Театр. Музика. Українська культура в умовах постмодернізму.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойко О.Д. Історія України. Навчальний посібник для ВНЗ. — К., 2010.
2. Лазарович М. В. Історія України : навч. посіб. / М. В. Лазарович. – 3-тє вид., стереотип. – К., 2013.
3. Мицик Ю., Бажан О. Історія України. – К.: Кліо, 2015.
4. Пальм Н. Д. Історія української культури : навч. посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало. – Харків : Вид-во ХНЕУ, 2013. – 296 с.
5. Українська культура в європейському контексті / Ю. П. Богуцький. – К. : Знання, 2007. – 680 с.
6. Хома І. Я. Історія української культури : навч. посібник / І. Я. Хома, А. О. Сова, Ж. В. Мина. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 356 с.

- 12. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:** лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
- 13. ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ:** екзамен (1).
- 14. МОВА НАВЧАННЯ:** українська.

Дисципліни професійної підготовки *Загальні дисципліни*

Педагогіка

- 1. КОД:** ДПП 2.01
- 2. ТИП:** нормативний
- 3. РІК НАВЧАННЯ:** перший
- 4. СЕМЕСТР:** 2
- 5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС:** 6
- 6. ЛЕКТОР:** к.п.н., доц. Фурдуй С.Б.
- 7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

Мета курсу: забезпечити формування у студентів комплексних професійних педагогічних знань, умінь синтезувати матеріал для успішного розв'язання педагогічних задач, аналізу педагогічних ситуацій, вибору засобів взаємодії у педагогічному процесі.

Завдання курсу формувати в студентів комплексні знання наукових основ педагогічної діяльності; формувати основи професійної компетентності майбутнього вчителя фізичного виховання, практичні умінь і навички педагогічної діяльності; розвивати професійне мислення; сприяти збудженню інтересу до питань теорії і практики навчання, стимулювати ініціативність, самостійність, творчість у майбутніх педагогів.

У результаті вивчення модуля студент повинен

Знати: принцип організації навчально-виховного процесу, форми і методи керівництва навчально-пізнавальної діяльності, методи педагогічних досліджень, передовий педагогічний досвід

вміти: вивчати та організовувати нові педагогічні технології організації навчально-виховного процесу, адаптувати їх до учнів конкретного класу та закладу; оволодівати найбільш ефективними формами і методами керівництва навчально-пізнавальною діяльністю учнів, які допомагають досягти запропонованого рівня освіти; визначати конкретні навчально-виховні завдання, виходячи із загальної мети виховання і врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; застосовувати методи психолого-педагогічних досліджень для вивчення всіх чинників формування та розвитку особистості учня; використовувати різноманітні методики психолого-педагогічних досліджень; планувати, організовувати та аналізувати власну педагогічну діяльність, вивчати, використовувати та розповсюджувати педагогічний досвід.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗKOBІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Соціальна педагогіка; педагогіка фізичної культури та спорту

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Загальні основи педагогіки

Предмет та завдання педагогіки Педагогіка як наука, її становлення і розвиток. Предмет, завдання і основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.

Основи наукових досліджень у педагогіці. Поняття про методологію педагогіки. Методи науково-педагогічного дослідження, їх характеристика. Логіка педагогічного дослідження

Система освіти в Україні. Поняття системи освіти. Структура системи освіти України. Поняття про освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні. Загальна характеристика структурних ланок системи освіти України. Типи загальноосвітніх та інших навчальних закладів. Професійна освіта в Україні. Вищі навчальні заклади.

Основи порівняльної педагогіки. Поняття порівняльної педагогіки. Розвиток системи освіти в країнах світу (США, Англія, Німеччина, Франція та ін.). Болонський процес і єдиний європейський освітній простір.

Розвиток і формування особистості дитини. Вікова періодизація. Поняття розвитку і формування особистості. Основні фактори розвитку та формування особистості. Взаємозв'язок розвитку, виховання та навчання. Роль діяльності, спілкування, власної активності в розвитку та вихованні особистості. Вікова періодизація у педагогіці. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку дітей в різні вікові періоди. Соціалізація особистості школяра. Фактори соціалізації

Дидактика - теорія освіти і навчання

Предмет і завдання дидактики. Суть процесу навчання. Загальне поняття про дидактику, її предмет, завдання та основні категорії. Навчальний процес як цілісна система. Компоненти процесу навчання. Функції навчання. Основні закономірності й принципи навчання. Структура діяльності вчителя. Психологічні основи діяльності учнів у процесі навчання.

Діяльність вчителя як складова навчального процесу. Поняття про педагогічну діяльність. Структурні компоненти педагогічної діяльності. Поняття педагогічної майстерності. Основні елементи педагогічної майстерності. Вимоги до вчителя. Поняття кваліфікаційної характеристики та професіограми вчителя.

Зміст освіти в національній школі. Поняття змісту освіти. Фактори, що зумовлюють зміст освіти. наукові вимоги до формування змісту освіти. Поняття про загальну, політехнічну та професійну освіту. Нормативні документи, які регламентують зміст загальної середньої освіти. Державний стандарт загальної середньої освіти.

Методи й засоби навчання. Поняття «метод», «прийом» навчання. Підходи до класифікації методів навчання. Класифікація методів навчання, їх характеристика. Проблема вибору методів навчання. Засоби навчання – важливі чинники засвоєння знань. Види навчання.

Форми організації навчання. Поняття про форми організації навчання. Історичний розвиток форм організації навчання. Особливості класно-урочної системи навчання. Класифікація форм організації навчання. Допоміжні форми навчання.

Урок як основна форма організації навчання. Типи і структура уроків. Підготовка вчителя до уроку. Аналіз та оцінка ефективності уроку.

Основи педагогічного контролю у школі. Суть та основні функції педагогічного контролю. Види, форми та методи педагогічного контролю. Оцінювання і оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Вимоги до організації педагогічного контролю.

Теорія виховання

Виховання як цілеспрямована система формування особистості. Суть процесу виховання. Суть процесу виховання, його структура і рушійні сили. Мета й завдання виховання учнів. Основні закономірності та принципи виховання. Поняття про національне виховання.

Зміст та характеристика основних напрямів виховання. Завдання розумового виховання школярів. Основні шляхи та форми урочної і позаурочної роботи, спрямовані на розвиток пізнавальних інтересів. Поняття про мораль. Зміст та завдання морального виховання з огляду загальнолюдських цінностей. Завдання і зміст трудового виховання. Система профорієнтаційного виховання школяра. Мета, завдання, зміст, форми та методи економічного виховання. Народна педагогіка про трудове виховання. Естетичне виховання, його завдання. Шляхи і засоби естетичного виховання. Фізичне, санітарно-гігієнічне, морально-статеве виховання. Оздоровчі, освітні та виховні завдання

фізичного виховання. Зміст і засоби та організаційні форми санітарно-гігієнічного (морально-статевого виховання). **Суть та педагогічні умови екологічного навчання та виховання.** Природоохоронна робота на уроках та у позаурочний час. Зміст, завдання та методи правового виховання.

Система методів і засобів виховання. Поняття методу, прийому, засобу виховання. Класифікація методів виховної роботи. Характеристика основних груп методів виховання.

Форми організації виховного процесу. Поняття про організаційні форми виховної роботи. Класифікація форм організації виховної роботи, їх характеристика. Позашкільні навчально-виховні заклади

Діяльність дитячих та юнацьких організацій в Україні. З історії розвитку дитячих і юнацьких організацій в Україні. Сучасний стан діяльності дитячих та юнацьких об'єднань. Виховний потенціал діючих в Україні дитячих та молодіжних організацій.

Особистість і колектив. Виховання учнівського колективу. Колектив і особистість. Взаємозумовленість розвитку колективу й особистості. Вплив колективу на особистість дитини. Динаміка, етапи і структура розвитку колективу. Вчення А.С.Макаренка про колектив. В.О.Сухомлинський про колективне виховання. Педагогічне керівництво колективом

Класний керівник у школі: специфіка роботи та основні функції. Завдання у функції класного керівника. Зміст виховної роботи класного керівника. Планування роботи класного керівника.

Школознавство

Наукові засади управління освітою. Принципи управління освітою. Органи управління освітою, їх функції, структура. Планування роботи школи. Організація внутрішкільного контролю

Методична робота в школі. Роль методичної роботи в підвищенні рівня професійної підготовки вчителя. Основні форми методичної роботи в школі

Передовий педагогічний досвід як джерело розвитку педагогіки. Поняття передового педагогічного досвіду. Вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду. Втілення досягнень педагогічної науки в шкільну практику.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар В. І. Дидактика. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Вишневецький О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Дрогобич: Коло, 2003. – 528 с.
3. Волкова Н.П. Педагогіка. Навчальний посібник. 2-е вид. – К.: Академвидав, 2007. 616с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – Чернігів, 2003. – 528 с.
5. Максимюк С.П. Педагогіка. Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: Кондор, 2006. – 667 с.
6. Малафійк І.В. Дидактика: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 398 с.
7. Мацьопа Р.Л., Платаш Л.Б. Модульна технологія вивчення курсу Педагогіка». Модуль 1. Основи загальної педагогіки. Дидактика: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Рута, 2004. – 106 с.
8. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Академія, 2002. – 528 с.
9. Щербань П.М. Прикладна педагогіка.- К., 2002.
10. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч.посібник. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на семінарах, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Психологія

1. КОД: ДПП 2.02
2. ТИП: нормативний
3. РІК НАВЧАННЯ: перший
4. СЕМЕСТР: 1
5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 6
6. ЛЕКТОР: к.п.н., доц. Васильєва О.А.
7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу визначення основних категорій особистості, якостей та властивостей, які є джерелом її розвитку і формування, висвітлення найбільш загальних закономірностей, механізмів виникнення, функціонування і розвитку психіки, а також вправління у психотехнічних прийомах та базової особистісної психодіагностики.

Завдання курсу сформувати у студентів наукові погляди щодо психічної діяльності, умов становлення і розвитку особистості, формування умінь і навичок правильно і науково обґрунтовано пояснювати психологічні факти, певні прояви особистості людини, задля подолання обмежень та запобігання виникнення ситуацій непорозуміння та зниження потенційних конфліктогенів, для профілактики явищ «емоційного вигорання»; закласти фундамент психологічних знань, ознайомивши студентів з найзагальнішими поняттями, проблемами та закономірностями психічної діяльності людини, який містить у собі розгляд

основних аспектів сучасної психологічної науки (загальної, соціальної психології, психології розвитку та вікової психології).

У результаті вивчення модуля студент повинен:

знати: комплекс сучасних знань з фундаментальної та прикладної психології; визначати сутність психічних процесів, їх співвідношення з роботою головного мозку, єдність соціальних та природних властивостей людини; аналізувати основні групи методів дослідження у психології, визначати сфери їх застосування в соціальній роботі; основи психодіагностики на основі знання про характеристики психічних процесів, станів та властивостей; основні етапи розвитку наукової психології, діяльність найвидатніших вчених- психологів; завдання психології та її місце серед інших наук; предмет та об'єкт вивчення у психології; класифікацію психологічних методів дослідження, їх переваги та недоліки; біологічні передумови психічної діяльності людини; сутність пізнавального процесу, його складові та внутрішні і зовнішні фактори, які впливають на його якість; сутність емоційних та вольових процесів, їх значення для формування поведінки; значення потреб та мотивації у формування поведінки; сучасні концепції свідомості, самосвідомості та без свідомого супроводження поведінки; основні підходи до цілеспрямованих змін поведінки через впливи на психічні процеси, стани та властивості оперувати понятійно-категоріальним апаратом дисципліни;

вміти: проводити дослідження якості психічних процесів за допомогою окремих тестів та експериментально-психологічних методів; оцінювати рівень інтелектуального розвитку людини; інтерпретувати результати експериментально-психологічного дослідження психічних процесів, властивостей та станів; використовувати набуті знання для оцінки актуального психологічного стану людини; оцінювати вплив того чи іншого чинника на формування психічних процесів, властивостей, станів; брати на себе відповідальність за прийняття рішень та їх виконання.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗKOBІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Соціальна педагогіка; педагогіка фізичної культури та спорту

10.ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Вступ до психології. Особистість, соціальні групи, діяльність

Предмет психології та її завдання. Історія становлення психології як науки. Психіка і свідомість. Рефлекторна природа психіки. Основні напрями у психології. Основні галузі психологічних знань. Зв'язок психології з іншими науками.

Методи психології. Основні вимоги до методів психології. Основні методи психології. Спостереження, експеримент. Додаткові методи: тест, опитування, бесіда, аналіз продуктів діяльності, узагальнення незалежних характеристик, самооцінка. Кількісний та якісний аналізи дослідження.

Розвиток психіки і свідомості. Особистість. Виникнення та розвиток психіки. Розвиток механізмів психічної діяльності. Розвиток психіки на різних етапах еволюції тваринного світу. Поняття про особистість. Активність особистості та її джерела. Розвиток і виховання особистості.

Соціальні групи. Психологічний аналіз діяльності. Поняття про групи. Міжособистісні стосунки у групі. Психологічна сумісність і конфлікт у міжособистісних стосунках. Поняття про діяльність. Мета і завдання діяльності. Структура діяльності. Засоби діяльності та їх засвоєння. Перенесення та інтерференція навичок. Основні різновиди діяльності. Творча діяльність.

Мова і мовлення. Спілкування. Поняття про мову та її функції. Фізіологічні функції мовної діяльності. Різновиди мовлення. Поняття про спілкування. Засоби спілкування. Функції спілкування. Різновиди спілкування.

Психічні процеси та індивідуально-психологічні особливості особистості

Відчуття та сприймання. Загальна характеристика пізнавальних процесів. Поняття про відчуття. Фізіологічне підґрунтя відчуттів. Класифікація і різновиди відчуттів. Основні властивості відчуттів. Відчуття і діяльність. Поняття про сприймання. Різновиди сприймання. Властивості сприймання. **Спостереження і спостережливість.**

Увага. Поняття про увагу. Фізіологічне підґрунтя уваги. Теорії про увагу. Різновиди уваги. Форми уваги. Властивості уваги. Шляхи розвитку уваги.

Уява. Поняття про уяву. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю. Фізіологічне підґрунтя уяви. Уява і органічні процеси. Процес створення образів уяви. Різновиди уяви. Уява і особистість.

Пам'ять. Поняття про пам'ять. Теорії пам'яті. Різновиди пам'яті. Запам'ятовування та його різновиди. Відтворення та його різновиди. Забування та його причини. Індивідуальні особливості пам'яті.

Мислення. Поняття про мислення. Соціальна природа мислення. Розумові дії та операції мислення. Форми мислення. Процес розуміння. Процес розв'язання завдань. Різновиди мислення. Індивідуальні властивості мислення.

Емоційна сфера особистості. Поняття про емоційну сферу людини. Поняття про емоції. Вираження емоцій та значення емоцій у житті людини. Функції емоцій. Види емоційних процесів. Емоційні стани; фрустрація, депривація. Емоційна регуляція поведінки.

Мотиваційна сфера особистості. Поняття про мотиваційну сферу особистості. Структура мотивації. Класифікації видів потреб. Соціальний розвиток мотиваційної сфери особистості.

Вольова сфера особистості. Визначення волі у психології. Загальна характеристика вольової поведінки. Структура складного вольового акту. Вольові зусилля та вольові якості особистості.

Рівні психічного розвитку. Характеристика рівнів психічного розвитку людини. Визначення свідомості. Рівні психічного розвитку за О.Ф. Мазурським. Умови психологічного зростання.

Індивідуально-психологічні особливості особистості. Поняття про темперамент. Типи темпераментів. Основні властивості темпераменту. Фізіологічне підґрунтя темпераменту.

Роль темпераменту в діяльності людини. Поняття про характер. Структура характеру. Природа характеру. Формування характеру.

Задатки і здібності. Поняття про здібності та задатки у психології. Види здібностей.

Умови формування здібностей. Шляхи розвитку здібностей людини.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. – М.: Наука, 1980. – 334 с.
2. Ананьев Б.Г. Избранные психологические труды. – М.: Педагогика, 1980. – Т. 1. – 230 с.
3. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. – М.: Наука, 1977. – 380 с.
5. Блонский П.П. Избранные педагогические и психологические сочинения.; В 2-х томах / под ред. А.Петровского. – М.: Педагогика, 1979. – 304 с.
6. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте: Психол. исслед. – М.: Просвещение, 1968. – 464 с.
7. Выготский Л.С. Психология искусства / Под ред. М.Ярошевского. – М.: Педагогика, 1987. – 344 с.
8. Деркач А.А., Зызыкин В.Г. Акмеология: Уч. пособ. – СПб: Питер, 2003. – 256 с.
9. Деркач А.А., Кузьмина Н.В. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма. – М.: РАУ, 1993. – 23 с.
10. Дмитренко А.К., Чуйко Г.В. Основи гуманістичної психології: Навчально- методичний посібник. – Чернівці: Прут, 2002. – 268 с.
11. Дружинин В.Н. Структура и лобика психологического исследования. – М.: Институт психологии РАН, 1993. – 120 с.
12. Дьяченко М.И. Психологический словарь-справочник. – Мн: Харвест, 2001. – 576 с.
13. История зарубежной психологии, 30-е – 60-е г. XXв.; Тексты / Под ред. Гальперина П.Я. – М.: МГУ, 1986. – 342 с.
14. Климов Е.А. Индивидуальный стиль деятельности // Психология индивидуальных различий / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я.Романова. – М.: Издательство МГУ, 1982. – С. 74–77.
15. Куницына В.Н, Казаринова Н.В., Погольша В.М. Межличностное общение. Ученик для вузов. – СПб: Питер, 2002. – 544 с.
16. Лапланш Ж., Понталис Ж.-Б. Словарь по психоанализу / Пер с франц. Н.С.Автономовой. – М.: Высш.шк.,1996. – 623 с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на семінарах, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Вступ до спеціальності з основами наукових досліджень

1. КОД: ДПП 2.03

2. ТИП: нормативний

3. РІК НАВЧАННЯ: перший

4. СЕМЕСТР: 1

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 4

6. ЛЕКТОР: ст. виклад. Мельничук І.П.

.7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: теоретичне знайомство студентів з майбутньою спеціальністю, її місцем у суспільному виробництві та засобами її оволодіння.

Завдання курсу:

- ознайомлення з нормативно-правовою базою системи вищої освіти, організацією навчального процесу у вищих навчальних закладах;
- оволодіння знаннями та вміннями щодо вибору теми наукового дослідження,
- формулювання концептуального апарату, теоретичного обґрунтування проблеми та вибору методів її аналізу,
- організації експерименту і впровадження отриманих результатів у власну практичну діяльність.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: професійні характеристики тренера-викладача з виду спорту і вчителя фізичного виховання та валеології в навчальних закладах; основні форми самостійної роботи студентів; види студентських науково-дослідних робіт та методику їх виконання;

вміти: використовувати отримані теоретичні знання на практиці; ефективно вести науковий пошук з обраної для дослідження проблеми; правильно оформляти студентську наукову роботу.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Теорія та методика викладання фізичного виховання, Спортивна спеціалізація

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Фізична культура як суспільне явище та сфера діяльності

Соціальна сутність фізичної культури та її роль в сучасному суспільстві. Основні завдання фізичної культури. Засоби фізичної культури. Сфери впровадження фізичної культури. Основні показники стану розвитку фізичної культури державі, регіонів. Галузева термінологія.

Міжнародний спортивний рух і фізкультурно-спортивний рух в Україні. Спортивні організації та їх діяльність в Україні. Історичні особливості розвитку фізкультури і спорту в Україні та світі. Фізкультурно-спортивний рух в Україні в період Київської Русі, розвиток фізкультури і спорту в радянський період. Традиції фізкультурно-спортивного руху в Чернівецькій області.

Професійна діяльність в галузі фізичної культури

Професійна діяльність фахівця фізичної культури. Складники професійної майстерності та службові обов'язки учителя фізичної культури. Урок, як основна форма фізичного виховання. Класифікаційна характеристика учителя фізичної культури.

Професійна діяльність тренера-викладача та фахівця з фізичної реабілітації. Складники професійної майстерності та структурна діяльність тренера. Організація тренувального процесу, особливості підготовки спортсменів до змагань. Розвиток фізичної реабілітації у світі та в Україні. Специфіка підготовки фахівців з фізичної реабілітації.

Професійна діяльність вчителя валеології. Джерела та історія розвитку валеології. Основні поняття та методичні основи валеології. Здоров'я та їх наукова проблема. Фактори формування здоров'я в дитячому та підлітковому віці.

Система вищої освіти та кадрове забезпечення галузі фізичної культури

Система вищої освіти та кадрове забезпечення. Морально-етичні засади професії вчителя фізичної культури і валеології. Професіограма та кваліфікаційна характеристика вчителя фізичної культури, тренера з виду спорту. Нормативно-правові документи в галузі фізичної культури і спорту.

Організація навчального процесу в вищих навчальних закладах. Особливості комплексного підходу організації навчального процесу. Нормативно-правова база організації навчального процесу. Форми організації навчального процесу. Завдання, права та обов'язки вищого закладу освіти.

Основи науково-дослідної роботи студентів. Загальні закономірності розвитку науки. Програма наукового дослідження. Визначення наукової проблеми. План та програма дослідження. Гіпотези та їх роль в науковому дослідженні. Методи наукового пізнання.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України.
2. Матвеев Л.П. Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов. - К.: Олимпийская литература, 1999. - 318 с.
3. Научные работы: Методика подготовки и оформления / Авт-сост. И.Н. Кузнецов. - 2-е изд., перераб. и доп. -Мн.: Амалфея, 2000. - 544с.
4. Основы научных исследований: Учебное пособие / Под ред. Лудченко А.А.- К. Знання,2000. - 114 с.
5. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. - К.:Олимпийская литература, 1997. - 583 с.
6. Балин В.Д. Теория и методология психологического исследования. - Л.,1989. - 60 с.
7. Бурдин К.С., Веселов П.В. Как оформить научную работу. - М.: Высшая школа, 1973.
8. Введение в научное исследование по педагогике / Под ред. Журавлева В.И. - М.: Просвещение, 1988. - 239 с.
9. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. - М.,1984.
10. Максименко С.Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження.- К. НДП, 1990.- 240 с.
11. Полонский В.М. Оценка качества научно-педагогических исследований. - М., 1987. - 144с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, складання контрольних нормативів, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, диференційований залік, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Спортивні ігри з методикою навчання (баскетбол, волейбол)

1. КОД: ДПП 2.05

2. ТИП: нормативний

3. РІК НАВЧАННЯ: другий

4. СЕМЕСТР: 4,7

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 11

6. ЛЕКТОР: доц. Смакула О.І.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: сформувані знання про правила гри та вміння судити спортивні та рухливі ігри; сформувані знання та виробити практичні навички гри у баскетбол, волейбол, оволодіти методикою спортивного тренування.

Завдання курсу:

сформувані знання про історію розвитку баскетболу, волейболу;

сформувані необхідні знання та практичні вміння у виконанні технічних прийомів і тактичних дій у баскетболі, волейболі;

сформувані вміння методично грамотно навчати технічним прийомам і тактичних дій,

сформувані знання про правила гри та вміння судити гру;

сформувати знання та практичні вміння, необхідні для організації та проведення змагань з спортивних і рухливих ігор.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: історію розвитку баскетболу, волейболу у світі і в Україні; основні прийоми техніки гри і методику їх навчання; основні тактичні дії гри й методики їх навчання; основні правила гри, види робочої документації для проведення змагань, жести судді під час гри.

вміти: правильно показати виконання основних технічних прийомів і тактичних дій гри; методично грамотно провести методики навчання основних технічних прийомів гри; методично грамотно провести методики навчання основних тактичних дій гри; судити гру, показуючи суддівські жести

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне, спортивний зал та майданчик

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗKOBІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Теорія та методика спортивних ігор

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Вивчення курсу здійснюється за змістовими модулями:

1. Характеристика спортивної гри баскетбол

Історія розвитку гри, етапи розвитку. Виникнення гри. Розвиток баскетболу Сучасний стан гри баскетбол, його тенденції та шляхи подальшого розвитку в світі та в Україні.

Характеристика техніки гри. Загальні положення техніки гри. Класифікація техніки. Техніка пересування і володіння м'ячем. Навчальна гра.

Методика вивчення і оволодіння практичними навичками. Прийоми гри у нападі і техніка їх виконання: ходьба, біг, зупинки, стрибки, повороти, передача, ловля, ведення, кидки. Прийоми гри у захисті і техніка їх виконання. Навчання прийомів по окремим елементам.

Фізично-технічна підготовка баскетболіста

Загальна і спеціальна фізична підготовка баскетболіста. Поняття фізичним якостям. Розвиток фізичних якостей: сили, витривалості, швидкості, гнучкості, спритності, стрибучості, вміння розслаблятися

Технічна підготовка баскетболіста. Прийоми гри у нападі і захисті: вибивання, викидання, відбивання, накривання, перехват, взяття відскоку. Різновиди виконання та способів прийомів: сполучення прийому з пересуванням, сполучення кількох прийомів (ведення-зупинка кроком-поворот-передача), виконання прийомів з протидією.

Методика навчання технічним прийомам. Метод цілісного навчання. Метод розчленованої вправи: навчання прийому по окремих елементах. Навчання комплексної дії по окремим прийомам (ведення - два кроки - кидок).

Тактична підготовка

Тактична підготовка баскетболіста. Основні положення, класифікація, тактика гри. Індивідуальні, групові та командні дії в нападі та захисті.

Організація та проведення змагань. Значення та види змагань. Організація і планування змагань. Системи розіграшів. Навчальна гра.

Інструкторсько - суддівська підготовка Суддівство змагань: суддівство на майданчику, ведення протоколу. Жестикуляція суддів. Керування грою. Навчальна гра.

2. Характеристика гри. Фізично-технічна підготовка волейболу

Історія розвитку волейболу. Виникнення гри. Розвиток волейболу. Сучасний його стан розвитку. Тенденції та шляхи подальшого розвитку волейболу у світі та в Україні. Техніка та методика навчання нападу: пересування, передачі, подачі, нападаючі удари.

Загальна та спеціальна фізична підготовка у волейболі. Техніка пересування волейболіста на майданчику. Види пересування у волейболі: ходьба, біг, стрибки, випади, прискорення. Вивчення прийомів за окремими елементами. Розвиток спритності, стрибучості, витривалості. Стійка та пересування: кроком, бігом, стрибками, із зміною

напрямку. Подачі м'яча – пряма і бокова. Подачі на прицільність і силу. Техніка захисту: пересування, прийом м'яча, блокування.

Техніка навчання елементам волейболу. Методика вивчення і оволодіння технічними елементами. Оволодіння елементами волейболу: верхня передача, передача знизу, обманний, нападаючий удар, подача, блок. Передачі м'яча: двома руками зверху, знизу, на місці та в русі. Прийом м'яча двома та однією рукою зверху і знизу. Передача м'яча в “трійках”, “четвірках”.

Тактична підготовка волейболіста

Тактика нападу у волейболі, її складові частини. Тактика передачі нападаючого удару, подачі. Групові командні дії гравців при тактичних діях у нападі. Систематика ігрових прийомів та аналіз техніки їх виконання. Характеристика нападаючих прийомів: передача подача, нападаючий удар. Характеристика захисних прийомів: гра в захисті, блокування.

Тактика захисту у волейболі, її складові частини. Тактика прийому подач, прийому нападаючих ударів. Гра в захисті по зонах. Групові та командні дії при грі в захисті. Блокування. Групові, командні та нападаючі удари. Індивідуальні тактичні дії. Поняття про профілактичну спеціалізацію гравців. Командні тактичні дії в нападі з другої передачі гравців передньої лінії (3,2,4). Командні дії в нападі з другої передачі гравця, який здійснює “вихід” із задньої лінії (1,6,5). Командні дії в нападі з першої передачі і відкиду. Подачі в незахищену зону майданчика та на зв'язуючого гравця. **Оволодіння тактикою нападаючих ударів:** кистьових, силових, бокових. Групові та командні блокування. Індивідуальні тактичні дії при прийомі м'яча з подачі: гравець ближчий до м'яча, до сітки, з правої руки. Індивідуальне блокування: передбачити дії суперника, доцільність виконання дії, момент стрибка на блок. Командні тактичні дії в захисті по системі “кутом вперед.

Методика навчання практичним прийомам у волейболі. Метод цілісного навчання і метод тактичної розчленованості по окремих елементах. Навчання комплексної дії по окремим прийомам.

Волейбол в системі фізичного виховання.

Теоретична підготовка

Правила гри у волейболі. Еволюція розвитку правил. Розміри майданчика, устаткування. Форма гравців. І-, ІІ судді, обов'язки судді, секретаря, бокових суддів. Характеристика гри, споруди та обладнання. Ігровий формат, ігрові дії, учасники. Судді, їх обов'язки, офіційні сигнали.

Організація та проведення змагань. Значення та види змагань. Система розіграшів. Навчальна гра. Організація та проведення змагань. Підготовка до проведенню змагань. Положення про змагання Система проведення змагань. Інструкторсько-суддівська підготовка. Суддівство змагань. Жестикуляція суддів. Керування грою. Навчальна гра.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Баскетбол: Учебник для ин-тов физ. Куль./ Под ред. Ю.М. Портнова. – Изд. 3-е перераб. – М.: Физкультура и спорт, 1988. – 288 с.
2. Баскетбол: Пер. с англ. / Д. Дрюэт, П. Мэйсон. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ООО «Издательство Астрель», 2002. – 48 с.: ил.
3. Поплавский Л. Ю. Баскетбол. К.: Олімпійська література, 2004. – 442 с.
4. Вальтин А. И. Проблемы современного баскетбола. – К., 2003. – 150 с.
5. Демчишин А.П., Мазола Р.С., Панишко Ю.М. Підготовка юних волейболістів – К.: Радянська школа, 1982.
6. Железняк Ю.Д., Івойлов А.В. Волейбол: підручник для інститутів фізичної культури – М.: ФИС, 1991.
7. Івойлов А.В. Волейбол для всіх – М.: ФИС, 1987.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, складання контрольних нормативів, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Види спорту з методикою навчання (легка атлетика, гімнастика, атлетизм

1. КОД: ДПП 2.06

2. ТИП: нормативний

3. РІК НАВЧАННЯ: другий, третій

4. СЕМЕСТР: 3,5

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 11

6. ЛЕКТОР: доцент Ярчук Г.В.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: сприяти формуванню професійної компетентності студентів в аспекті оволодіння закономірностями драматургії та специфікою сценарної роботи у розвитку професійної компетентності, формування професійної майстерності у майбутніх соціальних педагогів.

Завдання курсу:

- оволодіння технікою і методикою навчання простих гімнастичних та легкоатлетичних вправ;

- оволодіння технікою і методикою навчання вправ на гімнастичних снарядах;

- формування і вдосконалення професійно-педагогічних навичок і вмінь з проведення стройових та загальнорозвиваючих вправ;

- набуття необхідних знань, вмінь та навичок використання засобів гімнастики та легкої атлетики у навчальних установах і колективах фізичної культури;

- оволодіння методикою страхування та допомоги при виконанні гімнастичних вправ.

У результаті вивчення модуля студент повинен знати:

- класифікації видів гімнастики; та легкоатлетичних вправ

- історію розвитку гімнастики, атлетизму та легкої атлетики як видів спорту та оздоровчої системи;

- термінологію;

- заходи попередження травматизму на заняттях гімнастикою, атлетизмом та легкою атлетикою;

- методику проведення стройових та загальнорозвиваючих вправ;

- методику викладання гімнастичних та легкоатлетичних вправ у школі;

- зміст і планування навчально-тренувального процесу з гімнастики, атлетизму та легкої атлетики;

- методику і техніку суддівства змагань.

вміти:

- проводити стройові та загальнорозвиваючі вправи з предметами та без предметів, біля гімнастичної стінки та на майданчику;

- розробити план-конспект уроку з гімнастики та легкої атлетики;

- забезпечувати страховку і допомогу при вивченні вправ на снарядах та акробатичних, легкоатлетичних вправ;

- надавати першу допомогу при травмах на заняттях;

- оцінити техніку виконання вправ.

8.СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗKOBІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Анатомія; Вступ до спеціальності;

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

1. Гімнастика в системі фізичного виховання, її основні засоби та класифікація видів

Гімнастика в системі фізичного виховання. Значення гімнастики у фізичному вихованні дітей та підлітків. Оздоровчо-гігієнічне та практичне значення гімнастики. Гімнастика як ефективний засіб естетичного виховання людини. Педагогічне значення гімнастики.

Методика проведення загально-розвиваючих вправ. Основні положення рук, ніг, тулуба: стійки, випади, нахили, упори, присіди. Основні положення рук та рухи ними. Основні положення ніг та рухи ними. Класифікація ЗРВ. Рухи руками. Рухи ногами. Рухи тулубом і головою. Назви ЗРВ.

Основні засоби гімнастики. Методика проведення стройових та загально-розвиваючих вправ

Методика проведення стройових вправ. Змикання-розмикання групи на місці. Рух у прямих напрямках: «обхід» наліво (направо), «проходом» справа (зліва), «протихід» наліво (направо).

Методика проведення загально-розвиваючих вправ (ЗРВ). ЗРВ для м'язів шиї, рук та плечового поясу. ЗРВ для м'язів тулуба. ЗРВ для м'язів ніг. ЗРВ для м'язів усього тіла.

Акробатичні вправи та вправи на гімнастичних снарядах

Акробатичні вправи (техніка виконання). Перекид вперед, перекид назад довгий перекид вперед, стійка на голові (стійка на лопатках), стійка на руках, «ластівка» на одній нозі руки в сторони, перекид вперед з положення упор лежачи.

Вправи на гімнастичних снарядах. *Чоловіки:* Кінь-махи: перемахи лівою, правою, коло лівою, правою. Опорний стрибок: стрибок, зігнув ноги через коня в ширину. Бруси: розмахування в упорі на руках, зіскок махом вперед з поворотом на 180°. Кільця: з глибокого хвату, підйом в упор, у висі, розмахування, зіскок махом назад. Поперечина: з розмахуванням підйом-переворотом, з упора мах назад у вис – зіскок з поворотом на 90°.

Жінки: Опорний стрибок: стрибок, зігнувши ноги, через коня в ширину. Колода: з упору стоячи уздовж, наскок перемахом в упор, сидячи ноги нарізно, кроки на носках, поворот на двох на 180°, зіскок махом однією з кінця колоди. Бруси р/в: з упора стоячи, біля н/ж – наскок в упор, перемах правою, поворот у вис лежачи на н/ж, сид на стегні на н/ж, зіскок з прогинанням.

Загальна та спеціальна фізична підготовка. *Чоловіки:* лазання у висі по канату (7 сек); згинання-розгинання в упорі на брусах (15 раз); згинання-розгинання рук у висі (13 раз); вис зігнувшись на гімнастичній стінці (8 раз); упор кутом на брусах (5 сек.).

Жінки: згинання та розгинання рук в висі лежачи (10 раз); згинання-розгинання рук в упорі на гімнастичній лаві (14 раз); вис зігнувшись (90°) на гімнастичній стінці (8 раз). Міст з положення лежачи. Нахил вперед сидячи.

Методика проведення стройових вправ. Перестроювання на місці і в русі: заходження плечем; поворотами з різними «зчепленнями»; одночасно з розмиканнями; уступом; Рух у прямих напрямках: проходом справа; «змійкою»; «схрещування»; «петлею».

Методика проведення загально-розвиваючих вправ. Проведення ЗРВ різними методами: звичайним; розчленованим; роздільним; потоковим.

Акробатичні вправи, техніка виконання, методика навчання, страховка і допомога. Переворот в сторону («колесо»). Перекид вперед з положення стійки на руках. Темповий підскок (вальсет). Стрибок із стійки на руках (курбет). Переворот у сторону з поворотом (рондат).

Заходи попередження травматизму на заняттях гімнастикою. Правила підготовки місць для занять гімнастикою. Правила використання інвентарю та спорядів. Навчання прийомам допомоги. Страхування та самострахування.

Виробнича гімнастика. Методика складання комплексів вправ з урахуванням специфіки професій.

Організація та методика проведення уроку гімнастики в школі

Методичні особливості проведення уроку гімнастики в школі. Структура уроку.

Організація та методика викладання.

Методика проведення стройових вправ. Перешиккування з рухом колон у різних напрямках: у прямих напрямках; у косих напрямках; у колових напрямках.

Методика проведення ЗРВ з предметами. ЗРВ з гімнастичними палицями. ЗРВ на гімнастичній лаві і з гімнастичною лавою. ЗРВ на гімнастичній драбині.

Методика проведення уроку з гімнастики в школі. Написання конспекту уроку з гімнастики. Методика проведення підготовчої частини уроку.

Організація і проведення змагань з гімнастики. Правила суддівства

Організація суддівства і проведення змагань з гімнастики. Характеристика і організація змагань, положення про змагання та програми. Методика суддівства змагань з гімнастики.

2. Теорія легкої атлетики, спортивна ходьба

Визначення і зміст легкої атлетики, класифікація і характеристика легкоатлетичних вправ. Історія виникнення та основні етапи розвитку легкої атлетики у світі. Класифікація легкоатлетичних вправ.

Спортивні легкоатлетичні споруди, їх застосування та експлуатація. Основи техніки виконання легкоатлетичних вправ. Визначення поняття „Спортивна техніка”. Загальна характеристика техніки легкоатлетичних вправ. Короткі історичні відомості про спортивні споруди для легкої атлетики.

Спортивна ходьба. Коротка історична довідка про спортивну ходьбу як вид легкої атлетики, правила змагань, характеристика спортивної ходьби та методика навчання.

Основи техніки та методика навчання спортивної ходьби.

Біг на середні та довгі дистанції. Спринтерський біг

Коротка історична довідка про стаєрський біг як вид легкої атлетики. Правила змагань, характерні риси та методика навчання. Основи техніки та методика навчання бігу на середні та довгі дистанції. Створення уяви про техніку бігу в цілому, навчання бігу по прямій з рівномірною та перемінною швидкістю, навчання бігу по повороту. Основи техніки та методика навчання високого старту та стартового прискорення. Вивчення техніки високого старту та стартового прискорення. Вивчення бігу на витривалість в цілому.

Коротка історична довідка про спринтерський біг як вид легкої атлетики, правила змагань, характерні риси та методика навчання. Рівень досягнень у цьому виді легкої атлетики. Характеристика бігу, особливості техніки, методика навчання та правила змагань.

Основи техніки та методика навчання бігу на короткі дистанції. Створення уяви про техніку бігу в цілому, навчання бігу по прямій з максимальною швидкістю, навчання бігу по повороту.

Вивчення бігу на короткі дистанції в цілому. Вивчення техніки бігу на короткі дистанції в цілому.

Стрибок у довжину

Різновиди стрибків у довжину. Основи техніки стрибків. Правила змагань зі стрибків. Характеристика стрибка як легкоатлетичної вправи. Основи техніки стрибків. Методика навчання.

Створення уяви про стрибок у довжину способом „зігнувши ноги”. Навчання техніки відштовхування у сполученні з „вильотом у кроці”; навчання правильному переходу від розбігу до відштовхування; навчання техніки польоту та приземлення. Створення уяви про техніку стрибка в цілому, навчання техніки відштовхування у сполученні з „вильотом у кроці”, навчання правильному переходу від розбігу до відштовхування, навчання техніки польоту та приземлення. Вивчення техніки стрибка у довжину в цілому. Вивчення стрибка у довжину способом „зігнувши ноги ” в цілому.

Легкоатлетичні метання

Різновиди метань. Основи техніки метань. Правила змагань. Характеристика різновидів легкоатлетичних метань. Техніка метання малого м'яча. Методика навчання.

Створення уяви про метання малого м'яча. Вивчення техніки кидкових кроків, фінального зусилля. Створення уяву про техніку метання малого м'яча, навчання тримання та випуску м'яча, вивчення фази фінального зусилля, вивчення техніки кидкових кроків.

Вивчення техніки метання малого м'яча в цілому. Вивчення метання малого м'яча в цілому.

Кросова підготовка

Коротка історична довідка про кросовий біг як вид легкої атлетики. Правила змагань, характерні риси та методика навчання. Рівень досягнень у цьому виді легкої атлетики. Характеристика бігу по пересічній місцевості, особливості техніки, методика навчання та правила змагань.

Основи техніки та методика навчання кросового бігу. Створення уяви про техніку бігу в цілому, навчання бігу по прямій з рівномірною та перемінною швидкістю у природних умовах, додання перешкод, біг з гори та угору. Вивчення кросового бігу в цілому. Вдосконалення техніки кросового бігу у природних умовах. Види підготовки у легкій атлетиці. Особливості занять легкою атлетикою зі школярами

Основи підготовки легкоатлета. Фізичні якості та види підготовки у легкій атлетиці. Фізична, технічна, тактична, морально-вольова та теоретична підготовки.

Особливості занять легкою атлетикою зі школярами. Зміст і організація занять з легкої атлетики в школі. Вікові особливості дітей шкільного віку під час занять легкою атлетикою. Обладнання місць занять та інвентар для проведення легкоатлетичних уроків.

Естафетний біг

Естафетний біг. Рівень досягнень у цьому виді легкої атлетики. Характеристика бігу, особливості техніки, методика навчання та правила змагань.

Основи техніки та методика навчання естафетного бігу. Створення уяву про техніку бігу в цілому, навчання передачі естафети, навчання старту та стартового прискорення в естафетному бігу.

Вивчення естафетного бігу в цілому. Вивчення естафетного бігу в цілому.

Біг з бар'єрами

Історія розвитку бар'єрного бігу. Характерні риси та методика навчання. Характеристика бар'єрного бігу як легкоатлетичної вправи. Основи техніки бар'єрного бігу. Методика навчання.

Вивчення бар'єрного бігу. Характеристика бар'єрного бігу як легкоатлетичної вправи. Основи техніки та методика навчання. Вивчення бар'єрного бігу в цілому. Вивчення техніки бар'єрного бігу в цілому.

Штовхання ядра. Метання спису

Основи техніки штовхання ядра. Правила змагань. Характеристика різновидів способів штовхання ядра, техніка виконання. Методика навчання.

Створення уяви про штовхання ядра. Вивчення техніки тримання, виконання скоку та фінального зусилля. Створення уяви про штовхання ядра; навчання тримання ядра, підготовка до скоку та його виконання. Вивчення техніки штовхання ядра. Вивчення штовхання ядра м'яча в цілому.

Основи техніки метання спису. Правила змагань. Характеристика метання спису, техніка виконання метання. Методика навчання. Створення уяви про метання списа. Вивчення техніки тримання, виконання фінального зусилля. Створення уяви про техніку метання списа, навчання тримання та випуску списа, вивчення випуску списа. Вивчення техніки метання списа в цілому. Вивчення метання списа в цілому.

Потрійний стрибок

Основи техніки потрійного стрибка. Правила змагань. Характеристика потрійного стрибка як легкоатлетичної вправи. Основи техніки потрійного стрибка. Методика навчання.

Створення уяви про стрибок. Навчання техніки „скачок, крок, стрибок”; навчання правильному переходу від розбігу до відштовхування. Створення уяви про техніку потрійного стрибка в цілому, навчання техніки „скачка, кроку, стрибка”, відштовхування у сполученні з „вильотом у кроці” техніки польоту та приземлення. Вивчення техніки потрійного стрибка в цілому. Вивчення техніки потрійного стрибка в цілому.

3. Атлетизм. Сучасний стан. Перспективи розвитку

Історія розвитку атлетизму. Етапи становлення, як виду спорту. Атлетична гімнастика на межі ХІХ та ХХ століть, її поширення у країнах Європи, світу. Створення Міжнародної федерації бодібілдингу, проведення чемпіонатів Європи, світу. Розвиток бодібілдингу та силового триборства в нашій країні, досягнення та видатні імена в цих видах спорту.

Загальна та спеціальна підготовка в атлетизмі. Техніка безпеки на заняттях атлетизмом. Розвиток силових якостей та м'язової маси. Метод короткочасних максимальних напружень. Метод багаторазових близькограничних напружень. Метод багаторазових легких та середніх напружень. Техніка безпеки на заняттях з атлетичної гімнастики. Профілактика травматизму.

Особливості програм і методик в атлетичній гімнастиці. Особливості у навчальній програмі з атлетичної гімнастики. Регламентована кількість навчального процесу. Подовжені перерви у навчанні, зумовлені канікулами. Поєднання вправ на витривалість з вправами силового напрямку. Спортивні ігри і атлетична гімнастика. Плавання і атлетична гімнастика.

Засоби відновлення та контроль за фізичною підготовленістю спортсмена

Контроль за фізичною підготовленістю спортсмена. Заходи і профілактика травматизму. Педагогічні засоби: раціональне планування процесу, розробки системи планування, варіювання інтервалів відпочинку, прискорення відновлення (зміна видів праці), психопрофілактика (музика, сауна, масаж, гідромасаж), стретчинг (посмішка, дихання, рухи тіла); гігієна атлетичних занять: догляд за шкірою тіла, стан зубів і порожнини рота, гігієна одягу і взуття, догляд за руками і ногами.

Засоби відновлення, підвищення працездатності, гігієна занять з атлетизму.

Правила та методика суддівства змагань Організація проведення змагань. Розподіл учасників за віком і особистою масою. Етапи проведення змагань. І етап – силові вправи: стрибки в довжину з місця, підтягування на перекладині, жим штанги (лежачи), присідання зі штангою. ІІ етап - обов'язкова та вільна програми. Переможці змагань.

Методика викладання в атлетичній гімнастиці

Початковий курс занять. Комплекси з 10-15 вправ; кількість підходів – 1-2; повтори у підході 12-15. Комплекси вправ з гантелями (5-6 вправ). Основний курс. Розвиток максимальної сили. Розвиток силової витривалості. Спортивно-педагогічний контроль силових якостей.

Складання комплексів вправ для різних типів будови тіла.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Гимнастика с методикой преподавания: Учебное пособие для учащихся педучилищ/ Под общ. ред. И.П. Павлова, В.М. Боршяя. – М.: Просвещение, 1985. – 208 с.
2. Євстратов П.І. Стрйові та загальнорозвиваючі вправи: Метод. рекомендації. – Чернівці, 2001. – 55 с.
3. Петров П.К. Методика преподавания гимнастики в школе: Учебное пособие для студ. высш. учебн. заведений. – М.: ВЛАДОС, 2000. – 448 с.
4. Смоленський В.М. Гімнастика і методика викладання: Підручник для інститутів фізичної культури. Вид. 3-тє, перероблене та доповнене. – М.:ФиС, 1987. – 336 с.
5. Техніка гімнастичних вправ: Навчально-методичний посібник / Укл. Євстратов П.І., Виклюк Я.І., Гауряк О.Д., Мединський С.В. – Чернівці: Рута, 2004. – 80 с.

6. Артюшенко О.Ф. Легка атлетика: Навчальний посібник для студентів факультетів фізичної культури. – Черкаси: БРАМА-ІСУЕП. 2000. – 316 с.
7. Васильков Г.А. Физические упражнения в парах, - К.: «Здоров'я», 1990. – 87 с.
8. Выставкин Н.И., Синицкий З.П. Специальные упражнения легкоатлетов. Изд. 2 – е, испр. и дополн. - М.: «Физкультура и спорт», 1999. – 216 с.
9. Гогін о.в. Легка атлетика. Курс лекцій./ Харк, держ.пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Харків:”ОВС”, 2001.-112 с.
10. Єднак В.Д. Кучеренко В.М. Легка атлетика. Навчальний посібник для студентів 1-го курсу факультету фізичного виховання. – Тернопіль: ТДПУ, 2000. – 124 с.
11. Кучеренко В.М., Єднак В.Д. Біг, стрибки, метання. - Тернопіль.: ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2002. – 100 с.
12. Коробченко В,В. Легка атлетика. Навчальний посібник для студентів факультетів фізичного виховання педагогічних інститутів. – Київ, “Вища школа”, 1977. – 224 с.
13. Вайдер Д. Система побудови тіла . - М.: ФіС, 1991.
14. Весловуцький И.В. Фізичні вправи з обтяженням. - К. Здоров'я, 1994.
15. Лапужин А.Н. Атлетическая гимнастика. - К.: Здоровье, 1990.
16. Медведєв А.С. Важка атлетика та методика викладання . - М.: ФіС. - 1996.
17. Дубровский В.И. Реабилитация в спорте. - М.: ФиС, 1995.
18. Петров В.К. Ваш помічник тренажер. - М.: ФіС, 1993. – 45 с.
19. Плехов В.Н. Атлетизм для вас. – К.: Знання України, 1990.
20. Плехов В.Н. Геракл II. К: Знання України 1994. – 144 с.
21. Каменский М.И. Если хочешь быть здоровым. М.: ФиС, 1998. - 48 с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, складання контрольних нормативів, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Історія фізичної культури та олімпійського спорту

1. КОД: ДПП 2.07

2. ТИП: нормативний

3. РІК НАВЧАННЯ: перший

4. СЕМЕСТР: 2

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 4

6. ЛЕКТОР: старший викладач Мельничук І.П

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: ознайомлення студентів з історією фізичної культури і спорту як складової частини світової та вітчизняної культури.

Завдання курсу : розвиток професійної самосвідомості майбутніх фахівців; виховання морально-етичних та ідейно-патріотичних переконань фахівця, причетності до світової історичної спадщини та національних традицій в галузі фізичної культури і спорту; прищеплення вмінь використовувати набуті знання у розв'язанні освітньо-виховних завдань навчально-виховного процесу у практичній педагогічній та тренерській діяльності.

Після вивчення курсу студент повинен:

знати: виникнення та еволюцію засобів, форм, методів, принципів фізичного виховання у контексті суспільно-історичного розвитку людства; основні підходи до періодизації історії

світової та вітчизняної фізичної культури; умови виникнення, характеристику етапів, основні тенденції і проблеми спортивного (міжнародного та українського) руху в ХХ ст.; *вміти*: правильно використовувати терміни і поняття що стосуються фізичної культури, критично осмислювати історіографічну та джерельну базу дослідження історії фізичної культури.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Соціальна педагогіка; педагогіка фізичної культури та спорту

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Всесвітня історія фізичної культури і спорту

Вступ, значення, зміст та завдання предмету. Основний термінологічний апарат та його еволюція. Структура курсу, його зв'язок з іншими предметами. Основні терміни і поняття дисципліни та еволюція їх розвитку. Теорії походження фізичних вправ та ігор.

Фізична культура Стародавнього світу. Зародження педагогічних теорій фізичного виховання. Фізичне виховання в житті Стародавньої Греції. Фізична культура Стародавнього Риму. Зміст грецької (античної) гімнастики.

Фізична культура епохи середньовіччя та періоду виникнення феодалізму.

Фізична культура у середні віки. Лицарська система фізичного виховання. Фізична культура у період виникнення феодалізму.

Теоретичні основи фізичного виховання нового часу. Місце фізичного виховання у школах нового типу Національні системи фізичного виховання на початку ХІХ ст. Німецька система гімнастики. Шведська система гімнастики. Французька система гімнастики.

Особливості розвитку спорту нового часу. Формування шкільного фізичного виховання нового часу, заснованого на спортивній та ігровій діяльності. Англійська система фізичного виховання.

Історія фізичної культури та спорту в Україні

Витоки фізичної культури в Україні. Зародження фізичної культури на українських землях у період первіснообщинного ладу. Фізична культура землеробсько-скотарських племен трипільської культури.

Фізична культура та спорт в Україні ХІХ-ХХ століття. Історичні передумови розвитку спортивного руху в Україні. Розвиток фізичної культури у Східній Україні у ХІХ-ХХ ст. Розвиток фізичної культури в Західній Україні (кінець ХІХ-30-ті роки ХХ століття). Розвиток спорту в Західній Україні.

Україна в олімпійському русі. Перші олімпійські старты українських спортсменів.

Виступи спортсменів України в Олімпійських іграх (1952-1992рр.).

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Вацеба О.М. Нариси з історії західноукраїнського спортивного руху. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1977. – 232 с.
2. Воробйов П.Г, Фірсель М.І. На славу спорту і в ім'я честі: Нариси про олімпійські види спорту. – К., 1976. – 264 с.
3. Герої ХХІV Олімпіади / Упоряд. П.І. Лейко. – К.: Здоров'я, 1989. – 208 с.
4. Герої спортивного року / Упоряд. П.І. Лейко. – К.: Здоров'я, 1990. – 80 с.
5. Герци М.С., Вацеба О.М. Спортивний рух української еміграції першої третини ХХ ст. / Традиції фізичної культури в Україні: Зб. наук. статей. За заг. ред. С.В. Кириленка, В.А.Старкова, А.В. Цюся. – К.: ІЗИН, 1997. – С. 97-109.
6. Гречанюк О. Античний олімпійський рух на теренах Північного Причорномор'я // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія 3: Педагогіка і психологія. – 1998. – №2. – С. 126-131.

7. Деметер Г.С., Горбунов В.В. 70 лет Советского спорта: Люди... события... факты. – М.: ФиС, 1978. – 239 с.
8. Завадський В.І., Цьось А.В. Про систему фізичного вдосконалення запорізьких козаків / Традиції фізичної культури в Україні: Зб. наук. статей. За заг. ред. С.В. Кириленка, В.А.Старкова, А.В. Цьося. – К.: ІЗМН, 1997. – С. 44-62.
9. Завадський В.І., Цьось А.В., Бичук О.І., Пономаренко Л.І. Козацькі забави. – Луцьк: Надстир'я, 1994. – 112 с.
10. История физической культуры и спорта: Учебник для институтов физической культуры / Под ред. В.В. Столбова. – М.: ФиС, 1983. – 359 с.
11. Коверко Б.І. Сокільський і січовий гімнастичний рух в Галичині на початку ХХ століття / Традиції фізичної культури в Україні: Зб. наук. статей. За заг. ред. С.В. Кириленка, В.А.Старкова, А.В. Цьося. – К.: ІЗМН, 1997. – С. 62-75.
12. Козій Ю.С. Організований спортивний рух в українській діаспорі США і Канади // Матеріали лекцій з історії фізичної культури. – Львів, 2000. – 26 с.
13. Козій Ю.С. Спортивний рух в середовищі української діаспори США і Канади // Молода спортивна наука України: Збірник наукових статей з галузі фізичної культури та спорту. – Львів: ЛДДФК, 2000. – Випуск 4. – С. 50-52.
14. Колесникова Л.Г. Спорт в античном Херсонесе. – Ленинград-Москва, 1964. – 28 с.
15. Костенко Н., Карленко В., Фомин С. Спортсмены Украины на XVIII зимних Олимпийских играх 1998 года // Наука в олимпийском спорте, 1998. – № 2. – С. 19-25.
16. Кулик Я.Л., Костюк С.А., Петренко М.І. Історія виникнення й розвитку фізичної культури та спорту на Україні. – Вінниця: Логос, 1997. – 133 с.
17. Олімпійці з України / Упоряд. О.П. Лук'яненко. – К.: Молодь, 1972. – 80 с.
18. Пономарев Н.И. Возникновение и первоначальное развитие физической культуры. – М., 1970. – 248 с.
19. Приступа Є.Н. Народна фізична культура українців. – Львів, 1995. – 254 с.
20. Столбов В.В. История физической культуры: Учеб. для студентов пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1989. – 288 с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на семінарах, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Анатомія та фізіологія людини

1. КОД: ДПП 2.08

2. ТИП: нормативний

3. РІК НАВЧАННЯ: перший

4. СЕМЕСТР: 1

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 5

6. ЛЕКТОР: к.б.н., доц. Баштовенко О.А

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: Ознайомити студентів з формою й будовою тіла людини, органів усіх систем у зв'язку з їх функцією, топографією і розвитком в процесі онтогенезу, сформулювати уявлення про закономірні морфофункціональні зміни органів, які відбуваються в часі й просторі та за дії на організм занять з фізичної культури й спорту та інших чинників, формуванні системних знань відносно фізіологічних функцій людини,

пізнати закономірності фізіології тіла, грамотно на високому науковому рівні здійснювати підхід до навчального процесу.

Завдання курсу:

- Вивчення закономірностей будови організму людини, його основних етапів розвитку, а також шляхів збереження та підвищення функціональних можливостей організму людини.
- Розкриття фізіологічних закономірностей, механізмів взаємодії органів та їх систем, в умовах спокою і при різних станах організму.
- Розкрити взаємозумовленість структури і функцій, залежність їх від зовнішніх умов існування організму

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: закономірності будови організму людини, його основні етапи розвитку, а також шляхи збереження та підвищення функціональних можливостей організму людини, закономірності фізіологічного функціонування тіла людини, його органів і систем, взаємодії форми і функції в філогенетичному і онтогенетичному аспектах

вміти: розрізняти типи і аналізувати будову тіла людини, визначати топографію кісток, м'язів та внутрішніх органів, контролювати належний фізичний розвиток школярів, вміти застосовувати набуті знання у вивченні курсів: методики фізичного виховання, гігієни, фізіології спорту

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Біохімія спорту, Біомеханіка, Теорія та методика викладання фізичного виховання, Спортивна спеціалізація

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Опорно-рухова система

Вступ до анатомії. Історія розвитку. Методи дослідження. Предмет і завдання курсу. Значення вивчення анатомії для спеціаліста – вчителя фізичного виховання та валеології. Значення еволюційної анатомії людини для світогляду. Методи сучасної анатомії. Короткий нарис історії розвитку анатомії. Термінологія в анатомії. Анатомічні поняття

Остеологія: Будова та розвиток кісток. Скелета людини. Хребет. Череп. Вчення про скелет і його сполучення (остеологія і синдесмологія). Скелет, як система захисту, опори і руху. Форми кісток. Основні властивості кістки: міцність та пружність. Хімічний склад кістки та його зміни з віком. Компактна та губчаста кісткова речовина. Будова остеонів. Основний механічний принцип будови кістки. Кістковий мозок. Розвиток кістки, її ріст і перебудова. Поділ кісток за типом їх розвитку. Типи скостеніння. Метаепіфізарні хрящі. Загальний огляд скелета людини у зв'язку з його функціями. Осьовий скелет. Хребет. Грудна клітка. Особливості хребта і грудної клітки в людини. Череп. Його будова та особливості в людини. Особливості окостеніння черепа в людини. Порівняння черепа людини з черепом антропоморфних мавп та викопних гомінід

Скелет кінцівок. Скелет кінцівок. Співставлення скелета руки й ноги. Будова поясів кінцівок і вільних кінцівок у зв'язку з прямоходінням.

Сполучення кісток. Загальні поняття про сполучення кісток. Безперервні сполучення (фіброзні, хрящові, кісткові). Будова і класифікація суглобів. Напівсуглоби. Загальний огляд суглобів людини.

Міологія. М'язи голови і тулуба. Вчення про м'язи (міологія). М'яз як орган. Поняття про м'язову тканину. М'язи гладенькі та смугасті, їх розподіл по тілу людини та зв'язок з нервовою системою. Морфологічні та функціональні відмінності гладеньких і смугастих м'язів. Поняття про еволюцію м'язової тканини. Соматична та вісцеральна мускулатура. Частина м'язів. М'язи червоні та білі. Форми м'язів. М'язи статичні і динамічні. Поодинокі та групові м'язів. Типи важелів. Допоміжні апарати м'язів: фасції, синовіальні піхви, фіброзні піхви, слизові сумки, синовіальні сумки, сесамовидні кістки. Огляд різних функціональних груп м'язів тіла людини. М'язи голови і шиї. Мімічні та жувальні м'язи, їх

походження. Еволюція та особливості м'язів. Характеристика м'язів тулуба. Дихальні м'язи, діафрагма, м'язи черевного преса і м'язи спини.

М'язи кінцівок. М'язи плечового поясу і вільної верхньої кінцівки у зв'язку з їхніми функціями. Прогресивне диференціювання м'язів руки людини. М'язи нижньої кінцівки з функціями та пристосуванням до прямоходіння.

Нервова, ендокринна системи та органи чуття

Центральна нервова система (неврологія). Вчення про центральну нервову систему (неврологія). Загальний огляд нервової системи людини, поняття про її функції. Розвиток мозку в онтогенезі. Основні морфологічні елементи нервової системи. Спинний мозок. Головний мозок. Його розчленування на відділи. Будова відділів мозку. Будова кори великих півкуль і мозочка.

Периферична нервова система. Периферична нервова система: спинно- та черепно-мозкові нерви. Рефлекторна дуга. Сплетення та основні нерви. Провідні шляхи.

Вегетативна нервова система. Вегетативна нервова система. Основні складові частини та топографія та функція.

Ендокринна система. Залози внутрішньої секреції. Загальна та топографічна характеристика. Поділ ендокринних залоз за способом онтогенетичного розвитку

Органи чуття. Орган нюху і орган зору. Поняття про аналізатори. Загальна характеристика органів чуття як складових частин аналізаторів. Типи рецепторів. Шкіра як орган чуття. Пропріорецептори. Орган зору. Короткі відомості про його онтогенез. Сітківка та її будова. Сліпа та біла плями. Зоровий нерв і зоровий тракт.

Орган слуху і смаку. Вестибулярний апарат. Орган нюху. Нюхова та дихальні ділянки носа. Кінцеві нервові апарати нюхової ділянки. Нюховий тракт. Органи смаку. Іннервація язика Орган слуху і рівноваги. Слуховий тракт.

Спланхнологія. Серцево-судинна система. Лімфатична система та органи кровотворення. Вчення про серцево-судинну систему (ангіологія). Загальний огляд судинної системи людини. Значення кровообігу в житті організму. Поняття про онтогенез серця і судин. Положення та будова серця дорослої людини. Будова стінки серця, камер і клапанів. Особливості серцевого м'яза. Провідна система серця. Судини серця. Навколосерцева сумка. Будова артерій, вен і капілярів. Кола кровообігу. Аорта та її основні відгалуження. Загальний огляд венозної системи. Система верхньої і нижньої порожнистих вен. Кровопостачання мозку. Лімфатична система. Особливості лімфатичних капілярів. Утворення лімфи. Лімфатичні вузли, судини і протоки. Кровотворні органи (червоний кістковий мозок, виличкова залоза та селезінка і лімфатичні вузли).

Дихальна система та шкіра. Загальний огляд дихальної системи. Основні риси онтогенезу. Органів дихання. Носова порожнина. Гортань та її будова. Трахея. Бронхи і бронхіальне дерево. Легені, плевра. Будова стінок дихальних шляхів. Механізм дихання. Поняття про еволюція легень і акту дихання. Середостіння. Система покривів тіла. Будова шкіри: епідерміс, дерма, підшкірний шар. Папілярні малюнки. Особливості пігментації шкіри людини, його рудиментарні й прогресивні утвори. Нігті. Шкірні залози. Молочні залози в людини та інших ссавців.

Травна система. Вчення про внутрішні органи (спланхнологія). Загальний огляд травного апарату. Основні риси онтогенезу травного тракту. Ротова порожнина, її частин її стінки. Слинні залози. Язик. Зуби постійні та молочні. Зів і глотка. Перехрещення дихальних та травних шляхів. Частини глотки. Мигдалики. Стравохід. Шлунок, його будова і топографія. Кишечник, його відділи, топографія та будова. Печінка, її будова та функції. Ворітна система печінки. Жовчні протоки і жовчний міхур. Підшлункова залоза. Очеревина, сальники

Сечова система. Основні риси будови та онтогенезу сечостатевого апарату. Будова нирок. Сечопроводи, сечовий міхур, сечовипускний канал. Мікроструктура нирки й утворення сечі.

Чоловіча та жіноча статеві система. Чоловіча та жіноча статеві система. Статеві залози. Зовнішні статеві органи. Плацента.

Загальна фізіологія. Фізіологія як наука, фізіологія тканини.

Предмет фізіології та її завдання. Будова та функції епітеліальної тканини. Будова та функції нервової тканини. Будова та функції сполучної тканини

Фізіологія м'язової тканини. Будова та функції м'язової тканин. Функції скелетної та гладенької мускулатури. Принципи керування м'язовою активністю. Види м'язового скорочення. Сила м'язів. **Механізм м'язового скорочення.** Фізіологія центральної нервової системи. Будова і функції нейрона. Класифікація синапсів. Рефлекторний принцип регуляції. Гальмування в ЦНС та його види

Фізіологія аналізаторів. Загальна уява про аналізатори. Зоровий аналізатор. Слуховий аналізатор. Нюховий аналізатор. Смаковий аналізатор. Шкірний аналізатор. Пропріорецептивний аналізатор. Больова чутливість. Ноцицептивний аналізатор.

Фізіологія вищої нервової діяльності. Умовний рефлекс. Безумовний рефлекс. Типи вищої нервової діяльності. Вищі психічні функції.

Часна фізіологія **Загальна фізіологія залоз внутрішньої секреції**

Загальна характеристика залоз внутрішньої секреції. Класифікація гормонів. Загальні властивості гормонів. Види взаємодії гормонів. Регуляція функцій залоз внутрішньої секреції.

Фізіологія серцево-судинної системи.

Основні функції крові. Осмотичний тиск крові. Склад крові. Фізіологічні властивості серцевого м'язу. Проводимість та скорочуваність серцевого м'язу. Серцевий цикл. Електрокардіографія. Регуляція діяльності серця

Фізіологія дихання. Зовнішнє дихання. Внутрішньо плевральний та внутрішньо легеневий тиск. Вентиляція легень та легеневі об'єми. Газообмін та транспорт газів.

Фізіологія травлення та обміну речовин

Функції шлунково-кишкового тракту. Загальні принципи регуляції травлення. Травлення в порожнині рота. Травлення в шлунку. Травлення в тонкому кишечнику. Травлення в товстому кишечнику. Механізм всмоктування. Всмоктування білків. Всмоктування вуглеводів. Всмоктування жирів. Всмоктування вітамінів, води та електролітів

Виділення. Функції нирок

Загальна характеристика видільних процесів. Основні функції нирок. Механізм сечоутворення та сечовиділення. Видільна функція потових залоз

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Анатомия и физиология человека. Под ред. В.А.Губарь., А.В.Сафьянникова М., «Медицина» 1981г.
2. Кучеров Г.С., Шабатура М.Н., Давиденко Г.М. Фізіологія людини.-К.:Вища школа, 1991.
3. Основы физиологии. Под ред. П.Стерки., М., Мир., 1984г. Статичні та статокінетичні рефлекси.
4. Фізіологія людини. –К., Вища школа. 1981.
5. Физиология. Под ред.проф. С.А.Георгиевой М., «Медицина» 1986г.
6. Физиология человека. Под ред. Н.В.Заликина. М., «Физкультура и спорт», 1975г.
7. Физиология человека. Под ред. В.В.Васильевой М., «Физкультура и спорт», 1973г
8. Фомин Н.А. Физиология человека. - М.: Просвещение, 1982г.
9. Свиридов О.І. Анатомія людини. Під редакцією професора І.І.Бобрика К.: Вища школа, 2000.- 399 с.
10. Коляденко Г.І. Анатомія людини: Підручник.- К.: Либідь, 2001.- 384 с.
11. Липченко И.Я., Самсуев Р.А. Атлас нормальной анатомии человека. - М., 1989.
12. Нормальна анатомія: Матешук Л.Р. – Вацеба Л.Р. Навч. - метод. Посібник.- Львів: Поклик сумління, 1997.- 269 с.

13. Оцінювання: поточні види контролю: самостійна робота, контрольна робота; підсумковий вид контролю: іспит в першому семестрі.

Додаткова:

1. Андронеску А. Анатомия ребенка. - Бухарест, 1970.
2. Властовский В.Г. Акселерация роста и развития детей.- М., 1976г.
3. Никитюк Б.А., Гладышева А.А. Анатомия и спортивная морфология (практикум).М., 1989 г.
4. Никитюк Б.А., Коган Б.И. Адаптация скелета спортсменов.- К., 1989 г.
5. Бойко А.Н.Теория и методика формирования воспитывающих отношений в общеобразовательной школе.- К., 1991.- 266 с.
6. Гарбузов В.И. Человек – жизнь - здоровье (Древние и новые каноны медицины).- СПб., 1995.- 429 с.
7. Здоровый образ жизни: социально- философские и медико-биологические проблемы.- Сб. статей.- Кишинев, 1991.- 184 с.
8. Кононенко П.П. Концепція національної системи освіти//Освіта, 1993.
9. Конституція України., 1986 р.
10. Основи законодавства України про охорону здоров'я., 1992 р.
11. Основи національного виховання: Концептуальне положення./ За ред. В.Г. Кузя – К., 1993- Ч. 1.- 152 с.
12. Охрана труда и техника безопасности в общеобразовательной школе: Сб. нормативных документов (Состав. В.В. Горелов).- М., 1988.- 256 с.
13. Смирнова И.П., Горбась И.М., Кваша Е.А. Основные стратегии вмешательства программы ВОЗ CINDI – Украина. Стратегія формування здорового способу життя. Матеріали конференції., Київ, 19-20 жовтня 2000 р.-38-41.
14. Уваренко А.Р., Литкевич О.М., Шепеленко І.В.Науково-інформаційні ресурси в системі охорони здоров'я України: проблеми створення та використання. Система-научно-технической информации: проблемы развития и функционирования.-К., 2001.-121-124 с.
15. Українознавство та проблеми інтеграції природничих знань в умовах сучасної школи //тези науково-практичної конференції.- Тернопіль, 1993.- 180 с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, практичні роботи, виступи на семінарах, модульна контрольна робота. Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів використовуються демонстрація прозірок, таблиць і схем, замальовування анатомічних структур, індивідуальні консультації, дискусії, складання опорних схем, конспектів.

- Підсумковий контроль:(60%, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Спортивна медицина

1. КОД: ДПП 2.09

2. ТИП: нормативний

3. РІК НАВЧАННЯ: четвертий

4. СЕМЕСТР: 8

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 5

6. ЛЕКТОР: к.б.н., доц. Баштовенко О.А

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: ознайомити студентів з системою медичного забезпечення занять фізичною культурою зі спортивною, виховною, лікувальною, виховною направленістю. В курсі висвітлюються питання соматоскопії та антропометрії, визначення фізичного розвитку та функціонального стану, фізичної працездатності та загальної патології; особливостей травм та захворювань, що пов'язані з заняттями фізкультурою і спортом.

Завдання курсу: Студенти повинні засвоїти основи медичних знань і оволодіти вміннями, навичками, що необхідні у практичній роботі викладачам фізичної культури.
знати: систему медичного забезпечення занять фізичними вправами зі спортивною, виховною, лікувальною, відновною спрямованістю
вміти: проводити соматоскопічне та антропометричне дослідження, визначати працездатність та загальну патологію, особливості травм та захворювань, пов'язані з заняттями фізичною культурою та спортом

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗKOBІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Анатомія, фізіологія, Біохімія, Гігієна, безпека життєдіяльності

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Введення. Основи організації спортивної медицини.

Визначення поняття "Спортивна медицина". Предмет і завдання спортивної медицини.

Профілактика захворювань і травм, пов'язаних із заняттям фізкультурою і спортом.

Проблема гіпокінезії. Коротка історія розвитку спортивної медицини в Україні.

Методи дослідження осіб, що займаються фізичною культурою і спортом.

Суб'єктивне і об'єктивне дослідження. Особливості збирання аналізу. Соматоскопія.

Антропометрія. Методи оцінки фізичного розвитку і фізичної підготовленості.

Методи фізикального дослідження : пальпація, перкусія, аускультация. Методи дослідження серцево- судинної системи. Особливості дослідження серцево-судинної системи у спортсменів - дітей і підлітків. Дослідження апарату зовнішнього дихання.

Аеробна і анаеробна продуктивність у спортсменів. Дослідження нервової системи.

Дослідження м'язової системи у спортсменів.

Захворювання і травми у спортсменів.

Причини захворювань у спортсменів. Стан здоров'я для формування високої спортивної форми. Причини захворювань, безпосередньо не пов'язані із спортом (інфекції, отруєння, шкідливі звички, хронічні інфекції). Порівняння захворюваності спортсменів і тих, що не займаються спортом. Захворюваність і спортивна спеціалізація. Спортивні травми.

Причина і профілактика. Специфіка спортивних травм в різних видах спорту. Найбільш часті спортивні травми. Хронічна мікротравма. Долікарська допомога. Реабілітаційні центри при диспансерах і клініках.

Зміст і методи лікарсько-педагогічних спостережень.

Завдання лікарсько-педагогічних спостережень (ВПН). Ознаки стомлення. Пульсометрія, вимір артеріального тиску. Фізіологічна крива уроку і тренування. Інструментальні методи дослідження. Тести з повторним додатковим навантаженням. ВПН на спортивних зборах. Лікарський контроль за фізичним станом дітей та підлітків.

Облік анатомо-фізіологічних особливостей дітей. Організація лікарського контролю за фізичним вихованням дітей. Розподіл дітей на медичні групи. Виявлення дітей з деформаціями опорно-рухового апарату. Учбова і облікова документація по лікарському контролю. Лікарський контроль на змаганнях. Вплив окремих видів спорту на організм дітей і підлітків.

Лікарський контроль за жінками, що займаються фізичною культурою і спортом

Анатомо-фізіологічні особливості жінок. Оваріально-менструальний цикл і заняття спортом. Вплив окремих видів спорту на жіночий організм. Вагітність і спорт.

Лікарський контроль за особами середнього і літнього віку, що займаються фізичною культурою.

Анатомо-фізіологічні особливості організму середнього і літнього віку. Вплив фізичних вправ на організм. Лікарський контроль в групах здоров'я.

Відновні засоби в спорті. Лікарські засоби в спортивній медицині.

Спортивний масаж. Фізіологічна дія. Гігієна спортивного масажу. Види спортивного масажу. Водні процедури. Вплив на організм парної, лазні, сауни, душа. Фармакологічні засоби. Вітамінні препарати. Допінги і антидопінговий контроль.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Журавлева А.И., Граевская Н.Д. Спортивная медицина и лечебная физкультура /Руководство.М.:Медицина, 1995.
2. Карпман В.Л. Спортивная медицина. –М.: «Физкультура и спорт», 1980.
3. Лечебная физкультура и врачебный контроль: Учебник /Под ред.В.А. Епифанова, Г.Л. Апанасенко.-М.: Медицина,1990.
4. Спортивная медицина /Под ред. Дембо А.Г. –М.: «Физкультура и спорт», 1975.
5. Тихвинский С. Б., Хрущев С.В. Детская спортивная медицина. –М.: Медицина, 1980.
6. Дембо А.Г. «Причины и профилактика отклонений в состоянии здоровья спортсменов». –М.: «Физкультура и спорт», 1981г.
7. Бин А. Фитнесс и питание. Перевод с английского Е.Богдановой -М.: Фаир-пресс, 1999г.
8. Бабков Ю.Г., Виноградов В.М. Катков В.Ф. Фармакологическая коррекция утомления. –М.: Медицина, 1984г.
9. Геселевич А.В. Медицинский справочник тренера. –М.: Физкультура и спорт, 1981г.
10. Карпмана В.Л. Спортивная медицина. –М.: «Физкультура и спорт», 1980г.
11. Спортивная медицина /Под ред. Дембо А.Г. -М.: «Физкультура и спорт», 1975г.
- 12..Хочу быть здоровым: справ. Изд./Отрощенко П.Г., Мовчанюк В.О., Никберг Н.Н. и др.- К., 1991.- 336 с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на практичних заняттях, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Біохімія

1. КОД: ДПП 2.10

2. ТИП: нормативний

3. РІК НАВЧАННЯ: третій

4. СЕМЕСТР: 8

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 5

6. ЛЕКТОР: к.б.н., доц. Баштовенко О.А

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

7.РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: полягає у наданні студентам знань відносно біохімічних метаболічних процесів людського організму, біохімічних аспектах харчування, процесів м'язових скорочень та механізмів енергоутворення, закономірностей розвитку рухових якостей, процесів стомлення, відновлення, адаптації та діагностики функціонального стану спортсменів

Завдання курсу: є теоретична та практична підготовка майбутніх фахівців з питань:

- Біохімічні метаболічні процеси людського організму
- Основні класи органічних сполук людського організму
- Процеси м'язових скорочень та механізми енергоутворення
- Біохімічні основи якостей рухової активності
- Біохімічні основи організації тренувального процесу

знати: хімічні основи життєдіяльності організму, особливості обміну речовин, основи процесу адаптації, змін біохімічних процесів під час фізичного навантаження, правильної організації тренувального процесу; використання біохімічних методик для контролю за тренувальним процесом та відновними процесами після фізичних вправ.

вміти: оцінити за біохімічними показниками рівень тренуваності спортсменів, виявити рівень перенавантаження та перенапруження, та застосувати засоби відновлення. Використовувати одержані теоретичні знання для правильної організації тренувального процесу, використовувати біохімічні методики досліджень для контролю за тренувальним процесом, відновленням після фізичних вправ.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗKOBІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Анатомія, фізіологія, Гігієна, Біомеханіка, Теорія та методика викладання фізичного виховання, Спортивна спеціалізація

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Біохімічні основи життєдіяльності організму людини

Вступ в біохімію. Предмет, задачі та методи дослідження.

Предмет, задачі та методи дослідження. Історія розвитку біохімії. Хімічні основи життєдіяльності організму. Органічні та неорганічні сполуки.

Обмін речовин в організмі.

Обмін речовин – необхідна умова існування живого організму. Катаболічні і анаболічні реакції – дві сторони обміну речовин. Види обміну речовин. Етапи розпаду поживних речовин та вилучення енергії в клітинах. Клітинні структури і їх роль в обміні речовин. Регуляція обміну речовин.

Поняття про водно-сольовий обмін.

Розчини та їх значення в організмі. Кислотність та осмотичний тиск розчину. Баланс води і солей в організмі. Регуляція водно-сольового обміну.

Ферменти – біологічні каталізатори.

Загальна уява про ферменти. Будова ферментів і коферментів. Форми та властивості ферментів. Механізм дії ферментів. Фактори, що впливають на дію ферментів (активатори і інгібітори). Класифікація ферментів.

Вітаміни і їх біологічне значення.

Загальна уява про вітаміни, та їх класифікація. Характеристика жиророзчинних вітамінів. Характеристика водорозчинних вітамінів. Вітаміноподібні речовини.

Біохімія вуглеводів.

Хімічний склад і біологічна роль вуглеводів. Характеристика класів вуглеводів. Внутрішньоклітинний обмін вуглеводів.

Біохімія ліпідів.

Хімічний склад і біологічна роль ліпідів. Характеристика класів ліпідів. Внутрішньоклітинний обмін жирів. Порушення ліпідного обміну.

Біохімія білків.

Хімічний склад і біологічна роль білків. Структурна організація білків. Обмін білків в організмі.

Інтеграція і регуляція обміну речовин – біохімічна основа процесів адаптації.

Взаємоперетворення вуглеводів жирів і білків. Регуляторні системи обміну речовин. Роль окремих тканин в інтеграції проміжного обміну.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Волков И.И., Несен Э.Н., Осипенко А.А., Корсун С.Н. Биохимия мышечной деятельности. –Киев.: Олимпийская литература, 2000.
2. Биохимия: Учебник для институтов физической культуры/ Под ред. В.В. Меньшикова, Н.И. Волкова.- М.: Физкультура и спорт, 1986.г.
3. Боечко Ф.Ф. Біологічна хімія: Навчальний посібник.-К.:Вища школа, 1995
4. Мохан Р., Глессон М., Гринхафф П.Л.Биохимия мышечной деятельности и физической тренировки (учебное пособие для вузов физического . воспитания и спорта).–Киев .Олимпийская литература, 2001.
5. Яковлев Н.Н., Орещенко Н.И., Чаповец Н.Р.Руководство к практическим занятиям по общей биохимии спорта.-М.: Физкультура и спорт, 1973.
6. Проскурина И.К. Биохимия.-М.:Владос, 2002.
7. Рогозкин В.А. Биохимическая диагностика в спорте. – Л.: Наука, 1988.г.
8. Хмелевский Ю.В., Усатенко О.К. Основные биохимические константы в норме и при патологии. – Киев: Здоров'я, 1984.г.
9. Хачатурян Ю.А. «Самоконтроль в физической культуре». –М.:Твое здоровье 1991.
10. Альбертс Б., Брей Д., Льюис Д., Рефф М., Робертс К., Уотсон Д. Молекулярная биология клетки.-М.: Мир, 1986-1987.-Т т 1-5.
11. Левицкий Д.И. Актмиозиновые системы биологической подвижности // Биохимия.- 2004.-Т.69, №11.
12. Пинаев Г.П. Регуляторные белки сократительных систем клетки//Успехи биологической химии.-М.:Наука,1983.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на практичних, лабораторних заняттях, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Біомеханіка фізичних вправ

1. КОД: ДПП 2.11

2. ТИП: нормативний

3. РІК НАВЧАННЯ: другий

4. СЕМЕСТР: 5

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 5

6. ЛЕКТОР: старший викладач Житомирський Л.О.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: ознайомити студентів з загальними основами біомеханіки як науки про рухи людини, дати необхідні відомості для біомеханічного обґрунтування фізичних вправ, вивчити особливості рухового апарату людини як біомеханічної системи,

визначити біомеханічні характеристики руху людини, знати основні загальні закономірності будови рухового апарату та виконання рухів з позицій біомеханіки.

Завдання курсу: забезпечення студентів теоретичними знаннями, опанування (з позицій біомеханіки) знаннями основних загальних закономірностей будови, рухового апарату та принципів виконання рухів; оволодіти знаннями та навичками які необхідні для правильного застосування фізичних вправ як засобу вдосконалення біомеханічної системи; розуміти складність механічного руху людини та його досконалість, вироблену в процесі еволюції; розглядати структурність рухових дій як складну структуру яка складається з систем елементів та їх взаємозв'язку.

знати: історію зародження та основні напрямки розвитку біомеханіки як науки. Галузь застосування біомеханіки, задачі біомеханіки, теорію і методи біомеханіки, ступені вільності в біокінематичних ланцюгах; методи вимірювань і реєстрації в біомеханіці, біостатичні характеристики

тіла людини, положення рівноваги, соматотипологія та моторика людини, зміна рухової діяльності з віком;

вміти: реєструвати кінематичні та динамічні характеристики руху і аналізу рухової діяльності, проводити та аналізувати рухову діяльність; розв'язувати задачі з даної дисципліни

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Анатомія, фізіологія, Гігієна, Біохімія, Теорія та методика викладання фізичного виховання, Спортивна спеціалізація

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Методи дослідження біомеханічної системи

Предмет і методи біомеханіки. Завдання біомеханіки. Предмет і методи біомеханіки. Об'єкт пізнання біомеханіки. Область застосування біомеханіки. Задачі біомеханіки. Теорія і методи біомеханіки. Зародження та основні напрямки розвитку біомеханіки.

Біомеханічні методи вивчення та реєстрація рухів. Постановка завдання і методика дослідження. Реєстрація кінематичних та динамічних характеристик руху та аналіз рухової діяльності. Методи вимірювань і реєстрації в біомеханіці.

Біомеханічний аналіз рухової діяльності. Системи координат, соматична система координат. Біокінематичні та біодинамічні (часові, просторові та просторово-часові) характеристики руху тіла. Біостатичні характеристики руху тіла. Положення рівноваги.

Руховий апарат як біомеханічна система. Руховий апарат як біомеханічна система. Біокінематичні пари та ланцюги.

Біодинаміка

Біодинаміка м'язів. Особливості режимів руху біомеханічної системи, будова м'яза, механічні властивості м'язів, прояв активності та види роботи м'язів, групова взаємодія м'язів, особливості режимів руху біомеханічної системи

Система рухів у фізичних вправах та керування ними. Структура системи рухів, координація рухів, керування системою рухів, зміна системи рухів при навчанні і тренуванні

Вплив будови тіла, віку та статі на структуру руху. Біомеханічне обґрунтування фізичних вправ. Соматотипологія та моторика людини, зміна рухової діяльності з віком, статеві особливості структури рухів.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Біомеханіка спорту: Навч. посібн.: А.М. Лапутін, В.В. Гамалій, О.А. Архипов, В.О. Кашуба, М.О. Носко, Т.О. Хабінець / За заг. ред. А.М. Лапутіна. – К.: Олімпійська література, 2001. – 319 с.

2. Донской Д.Д. Биомеханика: Учеб. пособие для студентов ф-тов. физ. Воспитания пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1975. – 239 с.
3. Донской Д.Д. Биомеханика с основами спортивной техники. – М.: Физкультура и спорт. – 1971.
4. Иванов В.В. Комплексный контроль в подготовке спортсменов. – М.: Физкультура и спорт. – 1987. – 256 с.
5. Козлов И.М. Практикум по биомеханике. – М.: Физкультура и спорт. – 1980.
6. Конспективний курс з біомеханіки: Навчальний посібник / Укл. С.В. Мединський. – Чернівці: Рута, 2004. – 134 с.
7. Лапутин А.Н. Обучение спортивным движениям. – К.: Здоров'я, 1986.– 214 с.
8. Лапутин А.Н., Уткин В.Л. Технические средства обучения. –М.:Ф изкультура и спорт. – 1990. – 80 с.
9. Лапутин А.Н., Хапко В.Е. Биомеханика физических упражнений. – К.: Рад. шк.,1986. – 131 с.
10. Практикум по биомеханике / Под общ. ред. И.М. Козлова. –М.: Физкультура и спорт. – 1980.
11. Хмельницька І.В. Біомеханічний відеокомп'ютерний аналіз спортивних рухів: Метод. посібн. – К.: Наук. світ, 2000. – 56 с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на практичних заняттях, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Гігієна фізичного виховання

1. КОД: ДПП 2.12

2. ТИП: нормативний

3. РІК НАВЧАННЯ: перший

4. СЕМЕСТР: 2

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 4

6. ЛЕКТОР: к.б.н., доцент Баштовенко О.А.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: сформувати основні теоретичні поняття про гігієнічні чинники навколишнього середовища, вплив позитивних і негативних чинників на організм спортсменів.

Завдання курсу: сформувати практичні навички використання гігієнічних знань для збереження здоров'я і збільшення тривалості життя, гігієнічне забезпечення в різних видах спорту

знати: гігієнічні фактори оточуючого середовища, основи та принципи загартування, засоби гігієни фізичної культури і спорту. Гігієну фізичної культури школяра

вміти: оцінити мікрокліматичні чинники житлових і спортивних споруд; оцінити органолептичні властивості води; оцінити природне і штучне освітлення розрахунковим методом; розрахувати енергетичну цінність харчових продуктів; розрахувати кратність повітрообміну у приміщенні; використовувати гігієнічні засоби та природні чинники в усіх формах оздоровчої та фізкультурно-масової роботи.

8.СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9.НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Анатомія, фізіологія, Біохімія, Теорія та методика викладання фізичного виховання, Спортивна спеціалізація

10.ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Загальна гігієна.

Предмет і завдання гігієни. Гігієна фізичної культури і спорту. Предмет і завдання гігієни. Основні проблеми гігієни дітей та підлітків. Оздоровче тренування. Показання та протипоказання до оздоровчого тренування. Принципи та методи оздоровчого тренування. Основні завдання гігієни фізичної культури і спорту.

Епідеміологічні фактори зовнішнього середовища.

Особливості інфекційних захворювань. Умови розвитку інфекційних хвороб. Джерело інфекції. Шляхи руху інфекції. Шлункові інфекції, дихальні інфекції, інфекції, що передаються статевим шляхом. Боротьба з інфекційними хворобами.

Гігієна повітря.

Вплив повітря на організм людини. Фізичні властивості повітря. Хімічні властивості повітря. Фактори, що впливають на забруднення повітря. Контроль за чистотою повітря.

Гігієна води і ґрунту.

Фізіологічне і гігієнічне значення води. Хімічний склад води. Вплив води на організм людини. Очищення та обеззараження води. Основи гігієни ґрунту. Властивості ґрунтів. Вимоги до відкритих спортивних майданчиків.

Особиста гігієна спортсмена. Гігієна спортивного одягу і взуття. Раціональний розпорядок дня. Догляд за тілом. Гігієна статевого життя спортсмена. Харчування спортсменів.

Фізіолого-гігієнічні основи навчально-виховної роботи в школі.

Працездатність дітей та підлітків. Поняття про шкільну зрілість. Втома, перевтома, профілактика. Гігієнічна організація уроку. Гігієна читання та сну. Гігієна рухової активності в школі, норми рухової активності.

Гігієнічне забезпечення окремих видів діяльності

Гігієнічні основи загартування.

Фізіологічна сутність загартування. Використання природних факторів у процесі загартування. Гігієнічні принципи загартування. Загартування в спортивній практиці.

Загальні гігієнічні основи спортивних споруд.

Види спортивних споруд. Характеристика відкритих спортивних споруд. Криті спортивні споруди. Санітарний режим в спортивних залах.

Гігієна харчування.

Фізіологічні основи раціонального харчування. Норми та вимоги до організації харчування в різні періоди життя. Калорійність та біологічна цінність основних харчових продуктів. Наслідки порушення харчування.

Гігієнічне забезпечення в окремих видах спорту.

Загальні положення гігієнічного забезпечення спортивної підготовки. Загальна гігієнічна характеристика тренування. Індивідуальні особливості спортсменів. Гігієнічні принципи тренування. Організація тренування та змагання. Гігієнічне забезпечення ігрових видів спорту. Гігієнічне забезпечення легкої атлетики, одноборств.

Гігієна фізичних вправ для людей середнього і похилого віку.

Вікові зміни під час старіння. Роль фізичних вправ в попередженні передчасного старіння. Форми і методи занять фізичною культурою для людей середнього та похилого віку.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Лаптев А. П., Полиевский С. А. Гигиена: Учеб. для ин-тов и техникумов физ. культуры. — М.: ФиС, 1990. — 368 с.
2. Лаптев А. П., Малышева И. Н. Практикум по гигиене: Пособие для интов физ. культуры. — М.: ФиС, 1981. — 151 с.
3. Лиходід В. С. Гігієна в запитаннях та відповідях. — Запоріжжя: Стат, 1998. — 86 с.

4. Лиходід В. С. Завдання з гігієни (педагогічна практика в школі). — Запоріжжя: Стат, 1998. — 48 с.
5. Булатова М. М., Платонов В. Н. Спортсмен в разных климатогеографических условиях. — К.: Олимп. лит., 1996. — 176 с.
6. Вайнбаум Я. С. Гигиена физического воспитания. — М.: Медицина, 1982.
7. Даценко І. І., Габович Р. Д. Профілактична медицина. Загальна гігієна з основами екології: Навч. посіб. — К.: Здоров'я, 1999. — 694 с.
8. Питание в системе подготовки спортсменов / Под ред. В. М. Смольского и др. — К.: Олимп. лит., 1996. — 221 с.
9. Питание юных спортсменов / Под ред. Л. П. Мостовой. — К.: Здоровье, 1989. — 112 с.
15. 10. Полиевский С. А. Гигиена спортивной одежды и снаряжения. — М.: ФиС, 1987. — 111 с.
11. Гончарук Є.Г. Загальна гігієна: “Пропедевтика гігієни” К.: Вища школа, 1995. —121 с.
12. Стратійчук Н.А., Козік Н.М. Гігієна. Лабораторний практикум. Навчальний посібник. Чернівці: “Рута”, 2005 – 108 с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на практичних заняттях, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Спортивні споруди, організація та методика роботи в ОСОТ

1. КОД: ДПП 2.13

2. ТИП: нормативний

3. РІК НАВЧАННЯ: перший

4. СЕМЕСТР: 2

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 4

6. ЛЕКТОР: старший викладач Мельничук І.П.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: вивчення загальних основ проектування, будівництва, ремонту та експлуатації спортивних споруд, призначених для занять спортом, масових фізкультурно-оздоровчих заходів за місцем проживання, в навчальних закладах, спортивних клубах, у місцях відпочинку тощо. Сформувані знання про форми і методи організації спортивно-оздоровчої роботи в таборах відпочинку; оволодіти елементарними навичками проведення педагогічного контролю за здоров'ям дітей і спортсменів при проведенні спортивно-оздоровчих процедур.

Завдання курсу:

- оволодіння студентами знаннями про спортивні споруди, як основні фонди фізичної культури, що забезпечують реальний розвиток масової фізичної культури і спорту;
- вивчення норм і правил формування мережі спортивних споруд, а також організаційно технічних заходів з їхнього проектування, будівництва та експлуатації;
- оволодіння теоретичними і практичними знаннями про норми і правила спортивної технології,
- оволодіти основними формами і методами організації спортивно- масової та спортивно-оздоровчої роботи в таборах відпочинку; практично освоїти методику підготовки та проведення масових фізкультурних і спортивних заходів: конкурсів, змагань, естафет, товариських зусстрічей, спартакіад, спортивних ігор;

- вивчити планування та облік роботи з фізичного виховання в таборах відпочинку;
- опанувати знаннями про засоби фізичної культури для збереження стану здоров'я;
- вміти визначити щільність фізичного навантаження та психоемоційного напруження (настрою) при проведенні спортивно-оздоровчих заходів;
- вміти практично забезпечити організаційні заходи щодо безпеки життя та здоров'я дітей під час їхнього перебування в спортивно-оздоровчих таборах.

знати: теоретичні і методичні відомості про криті та площинні спортивні споруди; організацію фізичної культури і спорту на спортивній споруді; спеціальну термінологію фізкультурно-спортивної галузі, зокрема термінологію спортивних споруд. основні форми і методи організації спортивно-масової та спортивно-оздоровчої роботи в таборах відпочинку; методичні принципи підготовки та проведення масових фізкультурних і спортивних заходів: конкурсів, змагань, естафет, товариських зустрічей, спартакіад, спортивних ігор; теорію і методику застосування фізичної культури для збереження стану здоров'я; правила організації безпечного перебування дітей в спортивно-оздоровчих таборах;

уміти: вибирати відповідні місця занять фізичними вправами, правильно і ефективно експлуатувати різноманітні фізкультурно-спортивні споруди; забезпечувати безпеку спортсменів та глядачів на спортивних об'єктах; володіти навичками роботи з проектною та нормативно-технічною документацією. Планувати та проводити облік роботи з фізичного виховання в таборах відпочинку; здійснювати педагогічний контроль за здоров'ям дітей і спортсменів під час заняття фізичною культурою в таборах відпочинку; вміти визначити щільність фізичного навантаження та психоемоційного напруження (настрою) при проведенні спортивно-оздоровчих заходів; організовувати спортивно-масові та спортивно-оздоровчі заходи в таборах відпочинку; підготувати та провести спортивні конкурси, змагання, естафети, товариські зустрічі, спартакіади, спортивні ігри.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗKOBІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Анатомія, фізіологія; Біохімія; Теорія та методика викладання фізичного виховання; Спортивна спеціалізація

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Загальні основи фізкультурно-спортивних споруд

Фізкультурно-спортивні споруди як необхідна умова забезпечення занять різними видами фізкультурно-спортивної діяльності. Предмет курсу «Спортивні споруди та обладнання» та його міждисциплінарний характер. Мета та завдання курсу. Матеріальні засоби забезпечення системи фізичного виховання та спорту. Фактори, що визначають діяльність ФСС. Законодавчі документи, що регламентують діяльність ФСС. Принципи класифікації ФСС.

Характеристика основних площинних та критих спортивних споруд. Вимоги до місць занять фізичною культурою і спортом при будівництві площинних спортивних споруд. Основні поняття про конструкції критих спортивних споруд, що визначають безпеку та комфорт їх експлуатації. Вимоги до конструктивних елементів будівель (даху, стін, підлоги) спортивних споруд.

Коротка історія розвитку спортивних споруд.

Основи проектування, будівництва та експлуатації спортивних споруд.

Основні та допоміжні споруди, їх значення у діяльності спортивних споруд. Проект – основний документ у будівництві спортивної споруди. Основні нормативні документи при проектуванні критих та площинних спортивних споруд. Юридичні особи, що здійснюють будівництво спортивної споруди. Порядок введення в експлуатацію спортивних споруд. Експлуатація спортивних споруд. Профілактичний огляд, поточний та капітальний ремонт споруд. Паспорт спортивної споруди..

Міська мережа спортивних споруд та основи менеджменту фізкультурно-спортивних споруд. Мікрорайонні, районні, міжрайонні та міські спортивні споруди. Методика визначення кількості спортивних споруд по видах спорту для населеного пункту.

Норми площ на 1000 мешканців у розрахунках площ спортивних споруд. Одночасна та загальна пропускна здатність спортивної споруди.

Методи фінансово-господарської діяльності при експлуатації спортивної споруди. Кошторисне фінансування ФСС. Часткове введення платних фізкультурно-спортивних послуг (здача спорт. споруди в оренду, платні абонементні відвідування, платні спортивні секції). Повне самофінансування спортивної споруди.

Характеристика основних площинних і критих спортивних споруд

Спеціалізовані спортивні споруди для легкої атлетики.

Спеціалізовані спортивні споруди для ігрових видів спорту.

Спеціалізовані спортивні споруди для водних та зимових видів спорту. Загальна характеристика споруд для водних видів спорту.

Характеристика основних критих спортивних споруд. Спортивні зали.

Спеціалізовані спортивні споруди для стрілецьких видів спорту. Облаштування місць для проведення навчально-тренувального процесу та змагань зі стрільби з лука, кульової стрільби.

Фізкультурно-спортивні споруди загальнодержавної системи освіти та у царині нової соціальної політики.

Вимоги техніки безпеки до місць проведення навчального процесу з фізичного виховання у ЗНЗ. Спортивний інвентар та обладнання для забезпечення процесу фізичного виховання у ЗНЗ. Методика випробування гімнастичних приладів спортивних залів ЗНЗ. Набір медикаментів, перев'язувальних засобів і приладів для аптечки спортивного залу ЗНЗ.

Облаштування шкільного фізкультурно-спортивного комплексу. Облаштування місць для легкоатлетичних видів фізичних вправ школярів. Облаштування місць для спортивних ігор. Облаштування місць для занять гімнастикою. Облаштування місць для занять плаванням та лижною підготовкою. Споруди та обладнання для забезпечення фізкультурно-спортивної роботи у ВНЗ.

Нова соціальна та технічна політика у будівництві спортивних споруд. Законодавчі основи необхідності врахування потреб інвалідів та маломобільних груп населення при проектуванні та будівництві спортивних споруд. Типова інструкція щодо забезпечення пересування інвалідів на візках у проектах спортивних споруд.

Організація, методика роботи та проведення навчально-тренувальних занять в СОТ. Загальна організація в СОТ.

Безпосередня організація навчального процесу в СОТ.

Порядок складання розкладу навчально-тренувальних занять (зборів), режим дня в СОТ

Обов'язки посадових осіб при підготовці до навчально-тренувальних занять (зборам) та ОСОТ.

Фінансово-оздоровча діяльність оздоровчого табору. Управління оздоровчим табором.

Навчально-виховна та спортивно - масова робота в СОТ.

Навчальна робота в СОТ. Виховна робота в СОТ. Туристично- краєзнавча робота

Особливості організації туристичної роботи в оздоровчих таборах. Туризм, походи, екскурсії. Нормативи і допуск до туристичних походів та екскурсій. Медичні застереження для участі у туристичному поході. Гігієнічні вимоги до організації і проведення туристичного походу.

Спортивно-масова робота.

Фізкультурно-спортивна діяльність у таборі. Фізичне виховання і оздоровчі заходи в.

Планування фізкультурно-оздоровчої роботи. Обов'язки посадових осіб.

Матеріально - технічне забезпечення та заходи безпеки при навчально-тренувальних

заняттях СОР.

Організація харчування, побуту та матеріально-технічного забезпечення учасників зборів в СОР

Дії адміністрації СОР, викладачів (інструкторів) та студентів у випадках надзвичайних обставин та надання долікарняної медичної допомоги потерпілим.

Забезпечення безпеки життя і діяльності людей, під час їхнього перебування в оздоровчому таборі. Травматизм в оздоровчому таборі: причини, профілактика. Основні причини нещасних випадків на воді. Правила пожежної безпеки. Надання першої медичної допомоги.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бурлаков И.Р., Неминуший Г.П. Спортивные сооружения и комплексы. Учебное пособие. Ростов н/д: Ростов. гос. пед. ун-т, 1997.- с.230 с ил. 246.
2. Бурлаков И.Р., Неминуший Г.П. Специализированные сооружения для легкой атлетики: Учебное пособие. – М.: «СпортАкадемПресс», 2001. – 116 с. (Спортивные сооружения и оборудование).
3. Легкая атлетика: Правила змагань. – К: Поліграфічний центр «Технопрінт», 2001. – 99 с.
4. Бурлаков И.Р., Неминуший Г.П. Специализированные сооружения для водных видов спорта: Учебное пособие. – М.: «СпортАкадемПресс», 2002. – 286 с. (Спортивные сооружения и оборудование).
5. Коваленко Е.І., Солова В.М. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі. – К., 1997.
6. Ковальчук Н.М. Організація і методика фізичного виховання в дитячому оздоровчому таборі. – Луцьк, 1997.
7. Короп Ю.А., Цвек С.Ф. Физическое воспитание в спортивно-оздоровительных лагерях. – К.: Здоров'я, 1988. – 135 с.
8. Куц О.С. Фізкультурно-оздоровча робота з учнівською молоддю. – Вінниця, 1995. – 123 с.
9. Макаренко А.С. Методика організації виховної роботи. – К., 1990.
10. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі / За ред. Є.І. Коваленка. – К., 1997.
11. Педагогіка табірної зміни: Методичні рекомендації для студентів-практикантів, викладачів-методистів, педагогічних працівників ЛОТ. – Ніжин, 1991.
12. Пенішкевич Д.І., Платаш Л.Б., Шоліна Т.В. Методика організації табірної зміни: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Рута, 2004. – 160 с.
13. Солова В.М. Педагогіка літнього оздоровчого табору: Методичні рекомендації. – Ніжин, 2000.
14. Трушкин А.Г. Физкультурно-оздоровительная работа в летних лагерях. – Москва – Ростов-на-Дону: МарТ, 2006. – 199 с.
15. Фридман М.Г. Спортивно-оздоровительная работа в детских лагерях отдыха. – М.: Просвещение, 1991. – 207 с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на семінарах, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, диференційований залік): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Дисципліни вільного вибору факультету

Основи педагогічної майстерності

1. КОД: ДВВФ 3.01

2. ТИП: вибіркова

3. РІК НАВЧАННЯ: другий

4. СЕМЕСТР: 3

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 4

6. ЛЕКТОР: к.п.н., доц. Фурдуй С.Б.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: забезпечити формування у студентів комплексних професійних педагогічних знань, умінь синтезувати матеріал для успішного розв'язання педагогічних задач, аналізу педагогічних ситуацій, вибору засобів взаємодії у педагогічному процесі. Формування умінь навчальної, методичної, виховної роботи, сприяє вихованню комплексу психологічних якостей – педагогічної рефлексії, педагогічної імпровізації, педагогічного цілепокладання тощо.

Завдання курсу формувати в студентів комплексні знання наукових основ педагогічної майстерності; формувати основи професійної компетентності майбутнього вчителя фізичного виховання, практичні умінь і навички педагогічної майстерності; розвивати творче мислення; сприяти збудженню інтересу до питань теорії і практики навчання, стимулювати ініціативність, самостійність, творчість у майбутніх педагогів.

Знати: принцип організації навчально-виховного процесу, форми і методи керівництва навчально-пізнавальної діяльності, методи педагогічних досліджень, передовий педагогічний досвід

вміти: вивчати та організовувати нові педагогічні технології організації навчально-виховного процесу, адаптувати їх до учнів конкретного класу та закладу; оволодівати найбільш ефективними формами і методами керівництва навчально-пізнавальною діяльністю учнів, які допомагають досягти запропонованого рівня освіти; визначати конкретні навчально-виховні завдання, виходячи із загальної мети виховання і врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; застосовувати методи психолого-педагогічних досліджень для вивчення всіх чинників формування та розвитку особистості учня; використовуючи різноманітні методики психолого-педагогічних досліджень; планувати, організовувати та аналізувати власну педагогічну діяльність, вивчати, використовувати та розповсюджувати педагогічний досвід.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Соціальна педагогіка; педагогіка фізичної культури та спорту

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

Сутність педагогічної діяльності викладача. Суспільна значущість професії викладача, її функції. Обов'язки викладача, його професійні функції. Поняття педагогічної діяльності, її структура. Професійно-педагогічна діяльність як мета-діяльність. Особливості педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу.

Педагогічна майстерність викладача та її елементи. Педагогічна майстерність викладача та ступені її розвитку. Провідні складові педагогічної майстерності: педагогічна спрямованість особистості вчителя, професійне знання, здібності до педагогічної діяльності, педагогічна техніка. Педагогічні здібності та умінь. Педагогічна техніка викладача.

Самовдосконалення викладача.

Педагогічна майстерність, як мистецька дія. Педагогіка і мистецтво. Принципи "Системи Станіславського". Спільне та відмінне в діяльності актора і педагога.

МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ

Зміст педагогічного спілкування. Поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види. Педагогічне спілкування як діалог. Контакт у педагогічному діалозі.

Структура та стиль педагогічного спілкування. Структура педагогічного спілкування.

Стиль педагогічного спілкування. Конфлікт у педагогічній взаємодії.

Комунікативна, перцептивна та інтерактивна сторони педагогічного спілкування.

Характеристика перцептивної сторони педагогічного спілкування. Увага й увава викладача. Способи комунікативного впливу: переконування і навіювання. Загальна характеристика переконування. Загальна характеристика навіювання. Взаємозв'язок переконування і навіювання як способів педагогічного впливу. Стратегії взаємодії у спілкуванні як характеристика інтерактивного компонента педагогічної взаємодії.

ВЗАЄМОДІЯ ВИКЛАДАЧА ТА АУДИТОРІЇ

Проблеми взаємодії викладача та аудиторії. Ознаки аудиторії, їх урахування в організації взаємодії викладача та аудиторії. Об'єктивні перешкоди контакту викладача й аудиторії та їх урахування в організації аудиторії.

Культура мови педагога.

Поняття та загальні ознаки мовної культури викладача. Мовна норма. Як навчитися точності висловлювання? Образність мови: поняття, зміст, роль, засоби створення образності. Троп і його види: порівняння, епітет, метафора, алегорія, іронія, гіпербола, уособлення. Стилістичні фігури: інверсія, антитеза, градація, анафора та інші спеціальні синтаксичні прийоми.

Техніка мовлення викладача. Поняття й категорії техніки мовлення. Дикція. Інтонація. Інтонаційно-виразні засоби мовлення. Мовні ноти.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар В. І. Дидактика. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Вишневецький О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Дрогобич: Коло, 2003. – 528 с.
3. Волкова Н.П. Педагогіка. Навчальний посібник. 2-е вид. – К.: Академвидав, 2007. 616с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – Чернігів, 2003. – 528 с.
5. Максимюк С.П. Педагогіка. Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: Кондор, 2006. – 667 с.
6. Малафійк І.В. Дидактика: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 398 с.
7. Мацьопа Р.Л., Платаш Л.Б. Модульна технологія вивчення курсу Педагогіка». Модуль 1. Основи загальної педагогіки. Дидактика: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Рута, 2004. – 106 с.
8. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Академія, 2002. – 528 с.
9. Щербань П.М. Прикладна педагогіка.- К., 2002.
10. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч.посібник. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.
11. Педагогічна майстерність : Підручник/ І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос [та ін.] ; за ред. І.А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К. : СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
12. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. — К., 1997. — С. 257.
13. Реан А. А., Коломинский Я. Л. Социальная педагогическая психология /А.А. Реан, Я.Л. Коломинский. — М., 2000. - С. 234-235.
14. Скотт Д. Г. Конфликты, пути их преодоления. — К., 1991. — С. 115—130.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на семінарах, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, диференційований залік): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Футбол з методикою навчання

1. КОД: ДВВФ 3.02

2. ТИП: вибіркова

3. РІК НАВЧАННЯ: третій

4. СЕМЕСТР: 6

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 4

6. ЛЕКТОР: старший викладач Мельничук І.П.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: сформувати знання про правила гри та вміння судити спортивні та рухливі ігри (футбол); сформувати знання та виробити практичні навички гри у футбол, оволодіти методикою спортивного тренування.

Завдання курсу:

сформувати знання про історію розвитку футболу;

сформувати необхідні знання та практичні вміння у виконанні технічних прийомів і тактичних дій у футболі;

сформувати вміння методично грамотно навчати технічним прийомам і тактичних дій,

сформувати знання про правила гри та вміння судити гру;

сформувати знання та практичні вміння, необхідні для організації та проведення змагань з спортивних і рухливих ігор.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: історію розвитку футболу у світі і в Україні; основні прийоми техніки гри і методикою їх навчання; основні тактичні дії гри й методики їх навчання; основні правила гри, види робочої документації для проведення змагань, жести судді під час гри.

вміти: правильно показати виконання основних технічних прийомів і тактичних дій гри; методично грамотно провести методики навчання основних технічних прийомів гри; методично грамотно провести методики навчання основних тактичних дій гри; судити гру, показуючи суддівські жести

8.СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне, спортивний зал та майданчик

9.НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Теорія та методика спортивних ігор

10.ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Характеристика гри футбол

Історія розвитку футболу. Місце та роль футболу в історичному житті. Історія олімпійського футболу. Чемпіонати Європи та світу з футболу, їх хронологія. Зародження та розвиток футболу в Україні. Еволюція футболу в Україні в роки незалежності.

Загальні основи організації та проведення змагань з футболу. Види змагань, положення про проведення змагань. Системи розіграшів, облік результатів та складання календаря ігор. Проведення змагань з футболу. Ключові поняття: колова, змішана та система з вибуванням, календар змагань, заявка команди.

Характеристика правил гри у футбол. Методика суддівства. Історія розвитку та еволюція правил гри у футбол. Поля для гри у футбол. Розмітка. Положення «поза грою». Пересування арбітра у різних ігрових ситуаціях.

Планування та педагогічний контроль підготовки у футболі. Загальні питання планування та контролю підготовки у футболі. Види планування. Перспективний, поточний та оперативні плани.

Організація та методика проведення уроків з футболу. Аналіз шкільної програми з футболу, типи уроків, їх структура; методи організації діяльності учнів на уроці, написання плану-конспекту з футболу та методика проведення уроку за планом.

Види підготовок у футболі

Загальні основи технічної підготовки у футболі. Загальна технічна підготовка, спеціальна технічна підготовка. Загальні основи та методика навчання техніці ударів по м'ячу, зупинки м'яча, ведення м'яча та відбору м'яча у суперника. Техніка гри воротаря.

Тактична підготовка у футболі. Основні поняття тактичної підготовки.

Індивідуальні тактичні дії у захисті та нападі. Групові тактичні дії у захисті та нападі.

Командні тактичні дії.

Фізична підготовка у футболі. Значення фізичної підготовки у футболі. Загальна фізична підготовка. Спеціальна фізична підготовка. Методика розвитку фізичних якостей (швидкості, спритності, гнучкості, сили та витривалості).

Основи психологічної та теоретичної підготовки у футболі. Загальна психологічна підготовка. Формування спеціальних психічних властивостей, морально-вольових якостей, емоційної стійкості. Проблеми згуртування команди, методи та форми навчання.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Спортивные игры / под ред. В.Д. Ковальова – Просвещение, 1995.
2. Івойлов А.В. Волейбол: нариси з біомеханіки та методики тренування – М.: ФІС, 1981.
3. Вихров К.Л. Футбол в школі (Пособие для учителя). - К.: Советская школа, 1990.- 188с.
4. Костюкевич В.М. Футбол. Навчальний посібник для студентів фізичного університету і педагогічних інститутів. Вінниця: 1995 - 148с.
5. Лисенчук Г.А., Лоос В.Г., Догадайло В.Г. Тактика футболу. - К.: Минмолспорт України, 1991.-88с.
6. Мосейчук Ю.Ю., Осадець М.М. Футбол. Методичні рекомендації. - Чернівці: Рута, 2000. - 35с.
7. Програми загальноосвітніх навчальних закладів. Фізична культура. 1-11 класи. - К.: Перун, 1998.
8. Романенко А.К., Джус О.К., Догодин М.Е. Книга тренера по футболу. - К.: Здоров'я, 1988. – 253 с.
9. Соломонко В.В. Тренінг вратаря в футболі. - К.: Здоров'я, 1997. - 126с.
10. Соломонко В.В., Лисенчук Г.А., Соломонко О.В.«Футбол». - К.: Олімпійська література, 1997.– 288 с.
11. Футбол: Комплектование команды на игру: учебно-метод. Пособие (сост. М.М. Шестаков). - Краснодар: Краснодарское книж. изд., 1993. – 30 с.
13. Футбол: Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл. - К.: 1995.- 117с.
14. Шамардин В.Н., Савченко В.Г. Футбол. - Днепропетровск: „Пороги”, 1997.
15. Шамардин В.Н. Медико-биологические основы спортивной подготовки футболистов.- Днепропетровск, 1998.- 13 с.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, складання контрольних нормативів, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, диференційований залік, іспит): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Бадмінтон, настільний теніс з методикою навчання

1. КОД: ДВВФ 3.03

2. ТИП: вибіркова

3. РІК НАВЧАННЯ: другий

4. СЕМЕСТР: 3

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 4

6. ЛЕКТОР: старший викладач Мельничук І.П.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: набуття знань, умінь і навичок для проведення навчально-тренувальної роботи з тенісу та бадмінтону в школі та позашкільній роботі.

Завдання курсу : покращення здоров'я, фізичного розвитку і функціональних можливостей організму молоді; ознайомлення з основами техніки і тактики гри в тенісу та бадмінтон; обґрунтування раціональних режимів занять і тренувань тенісом, бадмінтоном для підвищення і відновлення працездатності, формування спрямованості на здоровий спосіб життя.

Знати: історію настільного тенісу, бадмінтону; спортивну термінологію; загальні основи організації та проведення змагань з тенісу, бадмінтону; значення та зміст фізичної підготовки спортсменів; засоби запобігання травматизму на заняттях; місця занять класифікацію тенісного обладнання; тактику тенісистів; взаємозв'язок тактики і техніки, особливості навчання і тренування;

Вміти: володіти технікою захисних та атакуючих дій; визначати та усувати помилки в технічних і тактичних діях; проводити загальну та основну частину заняття з фізичного виховання з елементами тенісу; використовувати знання при навчанні й тренуванні, суддівстві змагань, забезпеченні безпеки при проведенні занять і змагань з тенісу у загальноосвітній школі, навчальних закладах I – IV рівня акредитації; організовувати навчально-тренувальні заняття і вести фізкультурно-оздоровчу роботу з дітьми різного віку і рівня підготовленості.

8.СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9.НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Анатомія, Фізіологія, Гігієна, Теорія та методика фізичного виховання

10.ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Характеристика гри. Фізично-технічна підготовка

Історія розвитку тенісу, настільного тенісу, бадмінтону. Вивчення та удосконалення техніки настільного тенісу, бадмінтону: хватка ракетки, стійка. Виникнення гри. Розвиток на сучасному етапі. Тенденції та шляхи подальшого розвитку тенісу, настільного тенісу, бадмінтону у світі та в Україні. Хватка ракетки, спосіб який гравець тримає ракетку, бадмінтон. Стійка .Ознайомлення зі стійкою, ударні позиції , висока , середня і низька стійка. Вивчення та удосконалення техніки: хватка ракетки, стійка переміщення по корту. Різновиди хватки ракетки. Переміщення по корту. Стійка тенісиста. Вивчення техніки настільного тенісу: відкидка зліва, підрізка зліва, зрізка зліва. Відкидка зліва. Поштовх. Удар по м'ячу нанести після того ,як м'яч піднімається вище столу. Підрізка м'яча. Щоб

підрізати м'яч потрібно під час контакту з м'ячем вести ракетку зверху в низ. Зрізка з права, імітаційні вправи.

Загальна та спеціальна фізична підготовка у тенісі та бадмінтоні. Техніка пересування тенісиста на майданчику. Види пересування: ходьба, біг, стрибки, випади, прискорення. Вивчення прийомів за окремими елементами. Розвиток спритності, стрибучості, витривалості. Вивчення техніки подачі і прийому в тенісі. Плоска подача і її прийом. Спеціальні підготовчі вправи. Вивчення техніки подачі, вихідне положення, плоска подача і її прийом плоским ударом. Спеціальні підготовчі вправи, вивчення і аналіз техніки плоскої подачі без м'яча. Ознайомлення з різаною і крученою подачею. Вивчення та удосконалення техніки настільного тенісу та бадмінтону: накат справа, накат зліва, вправи для закріплення. Накат справа. Нападаючий удар і основний технічний і атакуючий прийом гри.

Накат праворуч. Ударна позиція, переміщення тіла при ударі, постановка ракетки. Накат відкритою ракеткою. Імітація накату, виконання накату об ігрову стінку. Виконання накату справа на право з правого кута стола. Вивчення техніки ударів в тенісі: удари над головою, укорочені удари, свічки. Ознайомлення з ударами з права і зліва. Вивчення техніки плоских ударів справа і зліва. Імітаційні удари , удари в сторону сітки. Ознайомлення та вивчення

ударів з лету, з різаними ударами з лету. Імітаційні вправи. Ознайомлення з технікою укорочених ударів (під свічка). Вивчення техніки плоскої свічки з права і зліва. Імітаційні вправи.

Техніка навчання елементам тенісу, настільного тенісу, бадмінтону. Методика вивчення і оволодіння технічними елементами. Оволодіння елементами тенісу, бадмінтону, настільного тенісу: удар з права, з ліва, зльоту, удар (зміш). Накат з права, зліва, підрізка зліва, справа, подача. Вивчення техніки удару в н/тенісі: відкидка справа, топспін, блокування, підрізка, принципи удару. Ознайомлення з технікою удару відкидка справа. Ударна позиція, переміщення тіла. Імітаційні вправи перед дзеркалом, об ігрову стінку. Попадання в ціль. Ознайомлення та вивчення удару (Топ-спін). Виконання удару, правильне положення руки, без допомоги тіла, використання удару накладкою (зачеплення м'яча і накладки). Вивчення техніки підрізки м'яча та блокування. Оцінка ігрової ситуації. Ударне положення, виконання удару. Вивчення техніки подач у тенісі: різана та кручена подачі, та їх прийоми. Удари справа і зліва, з льоту. Ознайомлення та вивчення різаної та крученої подачі. Виконання різаної і крученої подачі біля сітки. Ознайомлення з технікою прийому подачі. Вивчення ударів справа і зліва. Кручені удари справа і зліва. Прямі і діагональні удари в одиноких і парних вправах. Ознайомлення з технікою виконання ударів з лету, імітаційні вправи. Подача важливий атакуючий прийом. Ознайомлення з технікою подачі без крутки (обертання). Вивчення техніки подачі верхнім, нижнім, боковим і змішаним обертанням. Імітаційні вправи при вивченні подачі.

Тактична підготовка

Тактика нападу у тенісі, баскетболі, її складові частини. Тактична підготовка тенісиста, тактика в одиночній грі і парній грі, захист, контратаки. Тактика нападу індивідуальної гри, парної гри. Вивчення тактики одиночної гри та технічних комбінацій. Напад з виходом до сітки, біля сітки, захист, контратака. Вивчення тактики одиночної гри і технічних комбінацій. Напад з виходом до сітки, напад біля сітки. Захист при виході суперника до сітки. Контратаки біля сітки. Тактика парної гри, напад команди при прийомі подачі, біля сітки.

Тактика захисту у тенісі, її складові частини. Тактика прийому подач, прийому нападаючих ударів. Гра в захисті по зонах. Групові та командні дії при грі в захисті.

Методика навчання практичним прийомам у тенісі. Метод цілісного навчання і метод тактичної розчленованості по окремих елементах. Навчання комплексної дії по окремим прийомам.

ЗМ 3. Теніс, настільний теніс, баскетбол в системі фізичного виховання.

Теоретична підготовка

Правила гри у тенісі, настільному тенісі. Еволюція розвитку правил. Розміри майданчика, устаткування. Форма гравців. I, II судді, обов'язки судді, секретаря, бокових суддів. Організація та проведення змагань з тенісу, баскетболу. Організація та проведення змагань з настільного тенісу. Ознайомлення з навчальною документацією, правильне ведення документації. Суддівська практика ,правила змагань. Вивчення правил змагань. Суддівська практика з тенісу. Вивчення правил змагань. Значення та види змагань. Система розіграшів. Навчальна гра.

Інструкторсько-суддівська підготовка. Суддівство змагань. Жестикуляція суддів.

Керування грою. Навчальна гра.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Орман Л.В. Современный настольный теннис. – М.: ФиС,1995 .
2. Барчукова Г.В. Настольный теннис. – М .: ФиС, 1990 г.
3. Захаров Г.Д. Настольный теннис. – М.: ФиС ,1990г.
5. Амелин А.Н. Современный настольный теннис. – М.ФиС , 1995г..
4. Иванов В.С. Теннис на столе.– М . : ФиС ,1994г.
5. Байгулов Ю.П., Ромашин А.Н. .Основи настольного тенніса. – М.:ФиС,1990 г.
6. Куценко Г.І., Новіков Ю.В. Книга про здоровий спосіб життя. – К. 1989 г.
7. Грушко Л.Г. Настільний теніс. Навчальна програма. – К . 2000 р.
8. Белиц-Гейман С.П.. Теннис для родителей и детей. – М.Педагогика 1988г.
9. Барчукова Г В. Техника настольный тенніса. – М.: 1995 г.
10. Амелин А.Н. Тактика современного тенніса. – М.: ФиС. 1992 г.
11. Байгулов Ю.П., Романин А.Н. Настольный теннис в школе. – М.: Фис, 1989г.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на практичних заняттях, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, диференційований залік): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Фізіологічні основи фізичного виховання та спорту

1. КОД: ДВВФ 3.04

2. ТИП: вибіркова

3. РІК НАВЧАННЯ: третій

4. СЕМЕСТР: 5

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 4

6. ЛЕКТОР: к.б.н., доц. Баштовенко О.А.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: полягає у формуванні системних знань відносно фізіологічної характеристики станів організму, формування рухових навичок та адаптаційних процесів щодо навантаження організму.

Завдання курсу є теоретична та практична підготовка майбутніх фахівців з питань:

Фізіологічні характеристики станів організму

Фізіологічна характеристика втоми

Фізіологічні механізми формування рухових навичок та розвитку рухових якостей.

Адаптаційні можливості та процеси відновлення

Знати: закономірності фізіологічного функціонування тіла людини, його органів і систем, взаємодії форми і функції в умовах фізичного навантаження

Вміти: контролювати належний фізичний розвиток школярів, застосовувати набуті знання у вивченні курсів: методики фізичного виховання, гігієни, сформуванню уяву та розуміння фізіологічних механізмів відновних процесів та вміти запобігати травматичним ситуаціям. Вміти практично застосовувати набуті знання у різних видах фізкультурно-масової роботи та спортивному удосконаленні.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Соціальна педагогіка; педагогіка фізичної культури та спорту

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Фізіологічна характеристика станів організму

Вступ до предмету «Фізіологічні основи фізичного виховання та спорту»

Основи фізіологічної класифікації фізичних вправ. Стандартні циклічні рухи.

Стандартні ациклічні рухи. Ситуаційні рухи.

Фізіологічна характеристика станів організму.

Передстартовий стан. Розминка. Вхідження. Стійкий стан.

Фізіологічна характеристика втоми.

Теорії втоми та біологічне значення втоми. Основні показники втоми. Первинні, вторинні прояви втоми. Ознаки втоми при різних видах діяльності та при фізичних навантаженнях різного характеру та потужності. Фізіологічна характеристика процесів відновлення.

Структура, фази та особливості відновного процесу. Показники відновлення працездатності. Засоби відновлення та механізми прискорення відновних процесів.

Фізіологічні механізми формування рухових навичок та розвитку рухових якостей.

Сенсорні та ефекторні компоненти рухової навички. Стереотипність та мінливість рухової навички. Екстарополяція рухових навичок. Автоматизація рухів. Фізіологічна характеристика розвитку та прояву рухових якостей – сили, витривалості та швидкості.

Адаптаційні можливості організму спортсмену.

Адаптаційні можливості організму спортсмену до тренувальних навантажень Термінова та довготривала адаптація. Механізм адаптації. Поняття резистентності.

Фізіологічна основа натренованості. Анаеробні та аеробні можливості організму.

Фізіологічне обґрунтування принципів спортивного тренування.

Фізіологічні механізми розвитку тренуваності. Механізм формування функціональних систем. Психофізіологічні основи формування функціональних систем.

Динаміка спортивної працездатності в особливих умовах навколишнього середовища.

Вплив на організм зниженого атмосферного тиску. Поняття про біологічні ритми. Ритмічні зміни функціональної активності організму.

Фізіологічні механізми адаптації до фізичних навантажень.

Фізіологічні механізми адаптації до фізичних навантажень організму людей різного віку.

Фізіологічні резерви організму. Фізіологічні основи натренованості організму жінок.

Фізіологічні основи тренування юних спортсменів. Фізіологічне обґрунтування застосування масових оздоровчих форм фізичного виховання та видів спорту для людей старшого і похилого віку.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Свиридов О.І. Анатомія людини. Під редакцією професора І.І.Бобрика К.: Вища школа, 2000.- 399 с.
2. Коляденко Г.І. Анатомія людини: Підручник.- К.: Либідь, 2001.- 384 с.

3. Липченко И.Я., Самсуев Р.А. Атлас нормальной анатомии человека. - М., 1989.
4. Нормальна анатомія: Матешук Л.Р. – Вацеба Л.Р. Навч. - метод. Посібник.- Львів: Поклик сумління, 1997.- 269 с.
5. Дж. Х. Физиология спорта. –К: Олимпийская литература., 1997 г.
6. Коц Я.М. Спортивная физиология. - М: Физкультура и спорт. 1986 г.
7. Кучеров Г.С., Шабатура М.Н., Давиденко Г.М. Фізіологія людини.-К.:Вища школа,1991.
8. Фомин Н.А. Физиология человека. - М.: Просвещение, 1982 г.
9. Уилмор Дж.Х., Костилл Д.Л. Физиология спорта и двигательности.-К.:Олимпийская литература,1997.
10. Фарфель В.С., Коц Я.М. Физиология человека (с основами биохимии).-М: Физкультура и спорт, 1970.
11. Фізіологія людини. –К., Вища школа. 1981.
12. Апанасенко Г.Л. «Здоров'я, яке ми вибираємо» -К., 1989р
13. Аршавский И.А. Физиологические механизмы и закономерности индивидуального развития.- М., 1982.- 270 с.
14. Аршавский И.А. Ваш малыш может не болеть.- М.,1990. – 31с.
15. Гандельсман А.Б., Смирнов К.М. Физиологические основы методики спортивной тренировки.-М.: Физкультура и спорт, 1970.-232с.
16. Лозинский В.С. Учитесь быть здоровыми. –К: 1993г.
17. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов волимпийском спорте.-К.: Олимпийская литература,1997.
18. Хачатурян Ю.А. «Самоконтроль в физической культуре». –М:Твое здоровье 1991.
19. Хедман Р. Спортивная физиология: Пер. со швед.-М.:Физкультура и спорт,1980.

12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на семінарах, модульна контрольна робота.

- Підсумковий контроль:(60%, диференційований залік): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).

14.МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Спортивна метрологія

1. КОД: ДВВФ 3.05

2. ТИП: вибіркова

3. РІК НАВЧАННЯ: другий

4. СЕМЕСТР: 4

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 4

6. ЛЕКТОР: викладач Бочарова Т.В.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: вивчення теоретичного матеріалу з основ спортивної метрології, вдосконалення практичних навичок вимірювань у спорті, визначення точності проведених вимірів та оцінювання і проведення відбору спортсменів.

Завдання курсу: вивчення основ спортивної метрології; опанування студентами практичних метрологічних навичок визначення точності вимірювань, визначення надійності та достовірності тестів, а також практичне застосування результатів тестувань

у дозуванні фізичного навантаження; оцінювання та проведення відбору спортсменів всіх рівнів.

У результаті вивчення модуля студент повинен

Знати: теоретичні основи, практичні методи та засоби вимірювання параметрів рухових функцій людини; математично-статистичні методи обробки та аналізу кількісних результатів вимірювань; методичні принципи основ тестування рухових функцій;

Вміти: володіти інструментальними методами вимірювань; оцінювати, обробляти та інтерпретувати результати вимірювань; використовувати результати тестувань для складання програми тренувань; використання фізіологічних показників рівня здоров'я при дозуванні фізичних навантажень.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: аудиторне

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Загальна педагогіка; Психологія; Анатомія, Фізіологія, Гігієна, Теорія та методика фізичного виховання

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Теоретичні основи спортивної метрології

Спортивна метрологія як предмет. Основні термінологічні поняття та визначення метрології. Одиниці системи СІ. Керування процесом підготовки спортсменів. Центральні і периферійні детермінанти спеціальної працездатності. М'язова сила і потужність. Джерела хімічної енергії. Використання енергетичних систем в умовах фізичного навантаження.

Основи теорії вимірів. Метрологічне забезпечення вимірів у спорті. Шкали вимірів. Шкала порядку. Шкала інтервалів. Шкала відносин. Точність вимірів. Основні поняття. Систематичні та випадкові помилки вимірів. Абсолютні та відносні помилки вимірів.

Основи теорії тестів. Основні поняття і вимоги до тестів. Стандартизація вимірювальних процедур. Надійність тестів. Основні поняття теорії надійності. Стабільність тестів. Узгодженість тестів. Еквівалентність тестів. Інформативність тестів.

Основи теорії оцінок. Основні поняття. Вибір і обґрунтування критеріїв оцінювання. Застосування шкал оцінок у практиці. Стандартна шкала. Перцентильна шкала. Шкала ГЦОЛИФКа. Таблиці балів по видах спорту. Норми. Різновиди норм. Методи кількісної оцінки якісних показників. Основні поняття кваліметрії. Метод експертних оцінок. Добір експертів.

Тестовий контроль фізичного стану спортсменів (практикум)

Визначення фізіологічного стану спортсмена на основі тестів ФП-170, Гарвардського степ-тесту, максимального споживання кисню (МСК). Фізіологічне відображення фізичної підготовленості. Теоретичні відомості про тести. Методика виконання тестів.

Метрологічні основи контролю за фізичним станом спортсменів

Контроль спортивної діяльності. Контроль за фізичною підготовленістю спортсмена. Контроль за швидкісними якостями. Контроль за силовими якостями. Контроль за рівнем розвитку витривалості. Контроль за гнучкістю. Контроль за спритністю.

Метрологічні основи добору в спорті. Добір дітей для занять визначеним видом спорту. Добір спортсменів для комплектування команд. Добір спортсменів до збірних команд.

Фізіологічні резерви організму людини. Генетична та фенотипічна зумовленість зростання функціональних резервів. Використання фізіологічних показників рівня здоров'я при дозуванні фізичних навантажень. Фізіологічні основи нормування інтенсивності фізичних навантажень.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Для вивчення курсу пропонуються наступні джерела:

1. Годик М.А. Спортивная метрология: учебник для институтов физ. Культ.- М.: Физкультура и спорт, 1988.- 192 с.

2. В.Е. Гурман. Теория вероятности и математическая статистика. Издательство «Высшая школа» М.: 1972. – 368 с.
  3. Зацюрский В.М. Основы спортивной метрологии: Учеб. для ин-тов ФК.– 1979.– 368с.
  4. Иванов В.И., Машкович В.П., Центр Э.М. Международная система единиц (СИ) в науке и технике: Справочное руководство. М., Энергоиздат, 1981. - 200 с.
  5. Плахтій П.Д. Тестування, оцінка та корекція функціонального стану школярів. Навчальний посібник для студентів педагогічного та тренерського відділень факультетів фізвиховання. - Кам.-Подільський: Кам.-Подільський держ. Пед університет, 1997. - 112 с.
  6. Смирнов Ю.И., Полевщиков М.М. Спортивная метрология: Учеб. для студ. Пед. Вузов. - М.: «Академия», 2000. – 232 с.
  7. Спортивная метрология: Учеб. для ин-тов ФК.– 1982.– 301 с.
  8. Фізіологічне тестування спортсмена високого класу, за ред Дж.Дункана Мак- Дугалла. – К.: ”Олімпійська література”, 1998. - 432 с.
- 12.ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ:** Лекції, практичні заняття, самостійна робота.
- 13.МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:**
- Поточний контроль: (40%): усне опитування, виступи на практичних заняттях, модульна контрольна робота.
  - Підсумковий контроль:(60%, диференційований залік): підсумкова залікова комплексна модульна контрольна робота (тестові завдання, теоретичні питання).
- 14.МОВА НАВЧАННЯ:** українська.

Військова підготовка

1. **КОД:** ДВВФ 3.06
2. **ТИП:** вибіркова
3. **РІК НАВЧАННЯ:** другий, третій
4. **СЕМЕСТР:** 4,5
5. **КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС:** 7
6. **ЛЕКТОР:** викладач Пейков В. М
7. **РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

Мета курсу: сприяти формуванню професійних компетентностей студентів, необхідних для належного викладання навчальної програми предмету «Захист Вітчизни» в загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах.

Завдання курсу:

вивчення теоретичного матеріалу загальновійськових дисциплін, основних положень Статутів Збройних Сил України;

- здобуття практичних навичок з тактичної підготовки – дій солдата і військового підрозділу при виконанні бойових завдань в зоні безпосереднього вогневого контакту з противником, поводження із зброєю, стрільби зі стрілецької зброї, орієнтування на місцевості;

- відпрацювання стройових прийомів, комплексу вправ з прикладної фізичної підготовки;

- тренування по застосуванню засобів захисту органів дихання і шкіри від зброї масового ураження;

- оволодіння навичками надання першої медичної допомоги пораненим в бойових умовах.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: основи законодавства про військову службу, призначення структуру Збройних Сил України, та базових положень Міжнародного гуманітарного права, організацію повсякденної життєдіяльності військ, внутрішньої і вартової служби, положення основ

стрільби та правила безпечного поводження із зброєю, вимоги щодо підготовки та ведення сучасного бою механізованим відділенням, структуру цивільного захисту, порядок дій в надзвичайних ситуаціях, проведення евакуаційних заходів, порядок організації медичного супроводження бойових дій та евакуації поранених з поля бою.

вміти: користуватись нормативно-правовою базою з військових питань, виконувати посадові обов'язки осіб добового наряду роти та осіб призначених для несення служби у складі варті, виконувати одиночні стройові прийоми зі зброєю і без зброї у складі навчального відділення, командувати підрозділом, виконувати навчальні вправи стрільби зі стрілецької зброї і метання ручних гранат, облаштовувати вогневу позицію, орієнтуватись на місцевості, діяти у складі відділення під час загальновійськового бою, виконувати прийоми захисту та нападу під час рукопашного бою, долати елементи загальновійськової смуги перешкод, діяти в умовах надзвичайних ситуації природного і техногенного характеру, користуватись індивідуальними засобами захисту від впливу вражаючих факторів зброї масового ураження, надавати долікарську допомогу пораненим, виконувати реанімаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: теоретичний, практичний.

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Основи військової психології і педагогіки.

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Збройні Сили України на сучасному етапі

Призначення Збройних Сил України. Види Збройних Сил України, їх завдання та структура. Нормативно-правові акти, на основі яких організуються й функціонують Збройні Сили України. Принципи діяльності Збройних Сил України та їх характеристика. Види військової служби в Україні та їх особливості.

Призначення міжнародного гуманітарного права, та якими документами воно регулюється. Заборонені міжнародним гуманітарним правом дії під час війни, засоби та методи ведення війни.

Державна та військова символіка України. Характеристика військової символіки та порядок її використання. Зміст Військової присяги. Порядок приведення до Військової присяги на вірність народу України.

Статути Збройних Сил України

Військові звання, знаки розрізнення і форма одягу військовослужбовців Збройних Сил України. Військовослужбовці та відносини між ними. Старші та молодші за військовим званням. Поняття «підрозділ», «військова частина», «гарнізон». Начальники і підлеглі. Порядок віддання та виконання наказів. Обов'язки рядового (матроса) у повсякденній діяльності. Визначення поняття «військова дисципліна». На чому вона ґрунтується і як досягається? Заохочення, які застосовуються до рядових (матросів). Стягнення, які накладаються на рядових (матросів).

Основні елементи та заходи розпорядок дня військової частини. Основні об'єкти на території розташування військової частини. Основні приміщення в розташуванні підрозділу. Правила розміщення військовослужбовців в розташуванні підрозділу. Призначення, склад та озброєння добового наряду роти. Обов'язки осіб добового наряду роти.

Призначення, склад та озброєння варт. Підпорядкованість посадових осіб варті. Об'єкти, що охороняються вартою. Пост та його обладнання. Обов'язки чатового під час несення служби на посту. Порядок дії чатового під час виникнення пожежі на посту, раптового захворювання. Порядок застосування зброї чатовим. Порядок заряджання зброї вартовим перед виходом на пост. Порядок зміни чатового на посту.

Стройова підготовка

Основні положення стройового статуту Збройних Сил України. Виконання стройових прийомів на місці. Стройове положення. Повороти на місці. Виконання

стройових прийомів у русі. Стройовий крок. Розмикання, перешиккування відділення. Повороти в русі. Вихід зі строю та повернення в стрій. Віддання військового вітання на місці та під час руху. Підхід до начальника та відхід від нього.

Прикладна фізична підготовка

Система прикладної фізичної підготовки. Перелік видів і вправ, що виконуються під час занять з прикладної фізичної підготовки. Прискорене пересування та подолання перешкод. Елементи єдиної смуги перешкод, їх характеристика та основні прийоми подолання. Основи самозахисту. Базова стійка, способи пересування в стійці під час рукопашного бою. Прийоми самострахування. Способи ударів противника рукою та ногою. Блокування ударів. Захвати рукою та звільнення від них. Больові прийоми і кидки.

Вогнева підготовка

Визначення та основні характеристики пострілу. Внутрішня та зовнішня балістика стрільби. Види та елементи траєкторії польоту кулі. Основні елементи, параметри та бойові властивості стрілецької зброї. Класифікація стрілецької зброї. Правила прицілювання. Призначення, комплектність та бойові властивості автомата Калашникова. Будова і призначення частин і механізмів автомата Калашникова та набоїв до нього. Принцип автоматичної дії автомата Калашникова. Послідовність неповного розбирання та складання автомата Калашникова. Правила догляду, зберігання та безпечного поводження з автоматом Калашникова. Послідовність заряджання та виконання стрільби з автомата Калашникова. Загальний устрій гвинтівок ТОЗ-8, ІЖ-38. Призначення, бойові властивості та загальна будова гранат РГД-5 і Ф-1. Поводження догляд і зберігання ручних осколкових гранат. Практичне виконання вправ з метання ручних гранат на точність попадання та на дальність.

Тактична підготовка

Види, мета та основні ознаки сучасного загальновійськового бою. Види вогню та маневру підрозділами під час загальновійськового бою. Організаційна структура механізованого відділення. Завдання та особиста зброя його посадових осіб. Бойовий порядок механізованого відділення під час оборони і наступу. Умови успішності виконання бойового завдання. В чому вони полягають та як досягаються?

Основні положення бойового статуту. Обов'язки солдата в бою. Правила ведення спостереження перед та під час загальновійськового бою. Дії солдата за сигналами оповіщення. Правила підготовки вогневої позиції для стрільби з різних положень. Форма і розміри одиночних окопів. Влаштування загороджень. Способи та правила пересування під час загальновійськового бою. Правила подолання перешкод. Дії солдата в бою у складі бойових груп.

Вити карт. Основні елементи топографічної карти. Способи орієнтування на місцевості. Визначення сторін горизонту. Овиди орієнтирів. Складання схеми орієнтирів. Азимут об'єкту. Рух за визначеним азимутом. Прокладання маршруту по карті.

Основи медичних знань і допомоги

Організація медичного забезпечення бойових дій. Організація пошуку та евакуації поранених. Порядок і правила транспортування (переміщення) поранених на полі бою в сектор укриття.

Системи організму та їх призначення. Критичні системи організму. Реанімаційні заходи. Ознаки смерті. Звільнення дихальних шляхів, штучне дихання, непрямий масаж серця.

Надання першої долікарської медичної допомоги при пораненнях. Техніка накладання пов'язок. Надання першої долікарської допомоги при переломах і вивихах. Імобілізація переломів. Надання першої долікарської допомоги при кровотечах. Накладання джгутів і закруток.

Основи цивільного захисту

Нормативно-правова база цивільного захисту України. Класифікація надзвичайних ситуацій. Характеристика ядерної зброї та її уражаючі фактори. Характеристика хімічної зброї, класифікація отруйних речовин.

Засоби індивідуального захисту органів дихання. Призначення, будова, принцип дії, порядок застосування фільтруючих протигазів. Ізолюючі засоби захисту шкіри. Комплектність та порядок користування загальновійськовим захисним комплектом.

Призначення, класифікація захисних споруд. Обладнання протирадіаційних сховищ і укриттів. Евакуаційні заходи. Правила перебування у захисних спорудах. Пост радіаційного і хімічного спостереження. Прилади радіаційної, хімічної розвідки і дозиметричного контролю. Санітарна обробка та її заходи. Проведення дегазації, дезактивації, дезінфекції.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. Офіційне видання. К, 1996 р.
2. Закон України «Про загальновійськовий обов'язок і військову службу», 1992 р.
3. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України.
4. Дисциплінарний статут Збройних Сил України.
5. Статут гарнізонної та вартової служби Збройних Сил України.
6. Стройовий статут Збройних Сил України.
7. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина III. (відділення, танк).
8. Мелецький В.М. та ін., Програма з предмета «Захист Вітчизни» 10-11 кл. видавництво «Ранок», 2011 р. зі змінами МОН від 2015 р.
9. Пашко К.О., Герасимів І.М., Щирба Ю.П., Фука М.М. Підручник предмету «Захист Вітчизни» 10 кл. (рівень стандарту), 2011 р.
10. Пашко К.О., Герасимів І.М., Щирба Ю.П., Фука М.М. Підручник предмету «Захист Вітчизни» 11 кл. (рівень стандарту, академічний, профільний, для хлопців), 2011 р.
11. Гудима А.А., Пашко К.О., Герасимів І.М., Фука М.М. Підручник предмету «Захист Вітчизни» (Основи медичних знань), 10-11 кл. (рівень стандарту, академічний, профільний, для дівчат), 2011 р.
12. Сухушин М.П. «Основи військово-патріотичного виховання» (навчально-методичний посібник), видавництво «Просвіта», 2008 р.
13. Конотопенко Я.Л., Томчук М.І., Тульчинський Т.П., Шевченко В.В., «Допризовна підготовка: Навчально-методичний посібник», видавництво «Нова школа». 1998 р.
14. «Повсякденна діяльність військових частин» підручник, Ісаєв О. М., Куренков В. І. та ін.. 2011 р.
15. Гончар О. Я., Мірошніков С. В. «Тактична підготовка солдата, механізованого відділення і взводу: Навчально-методичний посібник», видавництво «Обрії». 2008 р.
16. Ляпа М. М., Петренко В. М., Судніков О. І. «Вогнева підготовка: Навчальний посібник», 2011 р.

12. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13. МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (50%): усне опитування, виконання нормативних вправ.
- Проміжний контроль: (10%): модульна контрольна робота (теоретичні питання і практичні завдання, тестові завдання).
- Підсумковий контроль: (40%): залік

14. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Методика навчання шкільного курсу «Захист Вітчизни»

- 1. КОД:** ДВВФ 3.07
- 2. ТИП:** вибіркова
- 3. РІК НАВЧАННЯ:** третій, четвертий
- 4. СЕМЕСТР:** 6,8
- 5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС:** 11
- 6. ЛЕКТОР:** викладач Пейков В. М
- 7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

Мета курсу: сприяти формуванню професійних компетентностей студентів, необхідних для належного викладання навчальної програми предмету «Захист Вітчизни» в загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах.

Завдання курсу:

- опанування студентами засобів, форм і методів навчання учнів старших класів основам загальновійськової підготовки, проведення занять з прикладної фізичної підготовки, з питань цивільного захисту населення, медико-санітарної підготовки, заходів патріотичного виховання, та психологічної підготовки до військової служби;
- здобуття практичних навичок з методики проведення занять з тактичної підготовки, вогневої підготовки, орієнтування на місцевості, виконання стройових прийомів, комплексу вправ з прикладної фізичної підготовки; застосування засобів захисту органів дихання і шкіри від зброї масового ураження, надання першої медичної допомоги пораненим в бойових умовах.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: мету, основні завдання та рівні викладання предмету «Захист Вітчизни»; види документації вчителя предмету «Захист Вітчизни» та порядок її ведення; методику проведення занять відповідно розділів, тем та питань, що вивчаються; критерії оцінювання навчальних досягнень учнів під час засвоєння навчальної програми предмету «захист Вітчизни».

вміти: користуватись різними формами і методами навчання учнів; вести планову, облікову та звітну документацію; організувати вивчення змістовної частини предмету «Захист Вітчизни»; контролювати дотримання заходів безпеки під час проведення занять з предмету «Захист Вітчизни»; визначати обсяги фізичного навантаження на організми учнів під час проведення занять в залежності від факторів, що характеризують їх стан здоров'я, погодні умови, наявність відповідної матеріальної бази.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: теоретичний, практичний.

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Військова підготовка.

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Навчальна програма шкільного курсу «Захист Вітчизни»

Предмет «Захист Вітчизни» в ЗНЗ. Мета, основні завдання, рівні викладання предмету. Основні змістовні лінії і розділи вивчення предмету «Захист Вітчизни» та його між предметні зв'язки. Основи військових знань та військово-патріотичного виховання. Прикладна фізична підготовка. Основи цивільного захисту. Основи медичних знань і допомоги. Завдання, форми і методи вивчення розділів.

Документація щодо викладання предмету «Захист Вітчизни»

Види документації щодо організації та викладання предмету «Захист Вітчизни». Установча, планова, облікова та звітна документація вивчення предмету «Захист Вітчизни». Методична література щодо викладання предмету «Захист Вітчизни».

Порядок викладання предмету «Захист Вітчизни»

Форми, засоби і методи навчання в процесі викладання предмету «Захист Вітчизни». Умови успішності занять з предмету «Захист Вітчизни». Зразок стосунків між вчителем і учнями на уроках. Форми роботи учнів на уроках. Порядок вивчення предмету відповідно до статі, стану здоров'я та релігійної приналежності учнів. Основні елементи типової структури уроків. Складові частини план-конспекту уроку. Порядок і критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

Методика проведення занять та заходів допризовної підготовки

Загальні вимоги до організації та методики проведення занять з допризовної підготовки. Методика проведення занять зі стройової підготовки. Методика проведення занять щодо несення служби особовим складом добового наряду роти. Методика проведення занять щодо несення служби особовим складом варту. Методика проведення занять зі тактичної підготовки. Методика проведення занять з військової топографії і орієнтування на місцевості. Методика проведення занять з метання ручних гранат. Методика проведення занять з виконання вправ початкових, навчальних і бойових стрільб.

Вимоги до проведення практичних та контрольних занять

Дотримання техніки безпеки на уроках з предмету «Захист Вітчизни». Основні вимоги до організації та методики проведення занять з прикладної фізичної підготовки. Основні вимоги до організації та методики проведення занять з медичної підготовки. Основні вимоги до організації та методики проведення занять з основ цивільного захисту. Основні вимоги до організації та методики проведення навчально-польових зборів (занять).

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

17. Конституція України. Офіційне видання. К, 1996 р.
18. Закон України «Про загальновійськовий обов'язок і військову службу», 1992 р.
19. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України.
20. Дисциплінарний статут Збройних Сил України.
21. Статут гарнізонної та вартової служби Збройних Сил України.
22. Стройовий статут Збройних Сил України.
23. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина III. (відділення, танк).
24. Мелецький В. М. та ін., Програма з предмета «Захист Вітчизни» 10-11 кл. видавництво «Ранок», 2011 р. зі змінами МОН від 2015 р.
25. Пашко К. О., Герасимів І. М., Щирба Ю. П., Фука М. М. Підручник предмету «Захист Вітчизни» 10 кл. (рівень стандарту), 2011 р.
26. Пашко К. О., Герасимів І. М., Щирба Ю. П., Фука М. М. Підручник предмету «Захист Вітчизни» 11 кл. (рівень стандарту, академічний, профільний, для хлопців), 2011 р.
27. Гудима А. А., Пашко К. О., Герасимів І. М., Фука М. М. Підручник предмету «Захист Вітчизни» (Основи медичних знань), 10-11 кл. (рівень стандарту, академічний, профільний, для дівчат), 2011 р.
28. Конотопенко Я. Л., Томчук М. І., Тульчинський Т. П., Шевченко В. В.
29. Гончар О. Я., Мірошніков С. В. «Тактична підготовка солдата, механізованого відділення і взводу: Навчально-методичний посібник», видавництво «Обрії». 2008 р.
30. Ляпа М. М., Петренко В. М., Судніков О. І. «Вогнева підготовка: Навчальний посібник», 2011 р.

12. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13. МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (50%): усне опитування, виконання нормативних вправ.

- Проміжний контроль: (10%): модульна контрольна робота (теоретичні питання і практичні завдання, тестові завдання).

- Підсумковий контроль: (40%): залік

14. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Військово-патріотичне виховання дітей та молоді

1. КОД: ДВВФ 3.08

2. ТИП: вибіркова

3. РІК НАВЧАННЯ: четвертий

4. СЕМЕСТР: 7

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 4

6. ЛЕКТОР: викладач Пейков В. М

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: сприяти формуванню професійних компетентностей студентів, необхідних для належної організації та проведення військово-патріотичної діяльності в загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах.

Завдання курсу:

- вивчення студентами нормативної бази національного виховання молоді, теоретичних засад процесу національного та військово-патріотичного виховання учнів загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів.

- оволодіння методами навчально-виховного процесу на основі принципів гуманізму, демократизму, регіональних особливостей та передового досвіду виховання.

- набуття навичок проведення заходів військово-патріотичного виховання в системі допризовної підготовки молоді.

- формування у студентів освітньої, фізичної, психологічної, соціальної та духовної готовності до військово-патріотичної діяльності.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: мету проведення занять і заходів, спрямованих на військово-патріотичне виховання юнаків в загальноосвітніх та професійно-технічних закладах; форми залучення юнаків до патріотичної діяльності під час навчання в загальноосвітніх навчальних закладах в поза учбовий час.

вміти: кваліфікувати заходи виховного спрямування, демонстраційні та змагальні заходи; планувати і проводити військово-патріотичні заходи та організувати патріотичну діяльність шкільної молоді.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: теоретичний, практичний.

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Військова підготовка, Методика викладання шкільного курсу «Захист Вітчизни».

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Завдання військово-патріотичного виховання

Нормативно-правові акти, в яких відображені завдання форми і методи проведення національно-патріотичне виховання молоді. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді в Україні. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей і молоді на 2016-2020 роки. Військово-патріотичне виховання як складова допризовної підготовки молоді. Принципи, ідеологічна база та складові патріотичного виховання молоді.

Патріотична діяльність молоді

Визначення та характеристика освітньої, фізичної, психологічної, соціальної і духовної готовності молоді людини як компонентів її свідомої та змістовної патріотичної діяльності. Форми патріотичної діяльності.

Всеукраїнська військово-спортивна, дитячо-юнацька гра «Сокіл» («Джура»)

Нормативна база впровадження Всеукраїнської військово-спортивної, дитячо-юнацької гри «Сокіл» («Джура») в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів. Положення про організацію і проведення Всеукраїнської військово-спортивної, дитячо-юнацької гри «Сокіл» («Джура»). Кадрове та матеріально-технічне забезпечення гри. Методика підготовки до змагань.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

31. Сухушин М. П. «Основи військово-патріотичного виховання» (навчально-методичний посібник), видавництво «Просвіта», 2008 р.
32. Конотопенко Я. Л., Томчук М. І., Тульчинський Т. П., Шевченко В. В., «Допризовна підготовка: Навчально-методичний посібник», видавництво «Нова школа». 1998 р.
33. Бондарчук О. С. Навчальна програма гуртка козацько-лицарського виховання «Джура». Український державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді. 2012 р.
34. Палагеша В. О., Тимченко В. В. Джура. Книга майбутнього захисника Вітчизни (навчально-методичний посібник). 2008 р.
35. Сухушин М. П., Палагеша В. О. Організація позашкільного військово-патріотичного виховання (навчально-методичний посібник). 2008 р.

12. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13. МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (80%): усне опитування, виконання нормативних вправ.
- Підсумковий контроль: (20%): модульна контрольна робота (теоретичні питання і практичні завдання, тестові завдання, залік).

14. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Організація допризовної підготовки

1. КОД: ДВВФ 3.09

2. ТИП: вибіркова

3. РІК НАВЧАННЯ: четвертий

4. СЕМЕСТР: 7

5. КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС: 4

6. ЛЕКТОР: викладач Пейков В. М

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Мета курсу: сприяти формуванню професійних компетентностей студентів, необхідних для належного планування, організації та проведення допризовної підготовки в загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах.

Завдання курсу:

- вивчення законодавчої бази та нормативно правових актів на підставі яких організується та проводиться допризовна підготовка молоді;
- здобуття практичних навичок з планування та проведення заходів національно-патріотичного виховання;
- відпрацювання різних форм і методів проведення заходів з допризовної підготовки та формування у молоді свідомого підходу до вивчення основ військової справи.

У результаті вивчення модуля студент повинен

знати: нормативні документи та теоретичну базу системи допризовної підготовки і національно-патріотичного виховання молоді в навчально-виховних закладах, види планування, способи організацій, форми та методи проведення заходів, метою яких є підготовка юнаків до успішного засвоєння бойової програми підготовки під час служби у складі військових формувань; обов'язки посадових осіб навчально-виховних закладів, відповідальних за допризовну підготовку.

вміти: планувати навчально-виховну діяльність в навчальному закладі та проводити для учнів заходи, заняття та змагання, що пов'язані з допризовною підготовкою молоді; вести планову, облікову та звітну документацію; стежити за дотриманням заходів безпеки під час проведення занять з предмету «Захист Вітчизни»; користуватись навчальним обладнанням, що застосовується під час допризовної підготовки, технічними і мультимедійними засобами демонстрації теоретичного матеріалу; володіти навичками надання першої медичної допомоги у випадку отримання учнями травм та різноманітних ушкоджень.

8. СПОСІБ НАВЧАННЯ: теоретичний, практичний.

9. НЕОБХІДНІ ОBOB'ЯЗКОВІ ПОПЕРЕДНІ ТА СУПУТНІ МОДУЛІ:

Військова підготовка, Методика навчання шкільного курсу «Захист Вітчизни», Військово-патріотичне виховання дітей і молоді.

10. ЗМІСТ МОДУЛЯ:

Загальні поняття про допризовну підготовку і військовий обов'язок

Допризовна підготовка молоді в ЗНЗ, НЗ професійно-технічної освіти, структурах ТСО України, її складові, мета і місце проведення. Нормативно-правові акти, на підставі яких проводиться допризовна підготовка. Керівництво, організація і забезпечення допризовної підготовки. Правова основа військового обов'язку і військової служби. Підготовка громадян України до військової служби, її види підготовки, її мета і завдання. Виконання громадянами України військового обов'язку в запасі. Обов'язки посадових осіб ЗНЗ, відповідальних за допризовну підготовку.

Обов'язки керівника та посадових осіб навчально-виховного закладу щодо організації допризовної підготовки.

Функції та обов'язки директора загальноосвітньої школи щодо організації та забезпечення виконання програми допризовної підготовки. Завдання, що покладаються на вчителів та посадових осіб школи з допризовної підготовки. Обов'язки викладача допризовної підготовки відповідно до вимог Положення Про допризовну підготовку. Планування допризовної підготовки на навчальний рік. Позакласна робота. Участь в діяльності позаштатних методичних рад.

Документація навчально-виховного закладу з допризовної підготовки

Види документації щодо організації допризовної підготовки. Установча документація. Планова документація. Облікова документація. Звітна документація. Методична література організації та проведення допризовної підготовки.

Навчально-матеріальна база допризовної підготовки загальноосвітніх навчальних закладів

Перелік споруд, об'єктів, приміщень, обладнання, інвентарю, технічних засобів навчання, що використовуються для проведення занять і заходів допризовної підготовки. Порядок забезпечення майном і наочними посібниками. Шляхи удосконалення навчально-матеріальної бази. Навчальний клас для проведення занять з допризовної підготовки та заходів військово-патріотичного виховання. Облаштування та санітарно-гігієнічні вимоги до приміщення. Документація кабінету допризовної підготовки. Використання навчального обладнання, технічних засобів навчання, інформаційно-комунікаційних технологій під час допризовної підготовки.

Порядок проведення занять та заходів допризовної підготовки

Напрями допризовної підготовки в загальноосвітніх навчальних закладах. Форми, засоби і методи проведення занять, змагань і заходів допризовної підготовки. Організація і проведення навчально-польових зборів (занять). Дотримання техніки безпеки під час допризовної підготовки. Засоби пожежогасіння та огороження, медична аптечка. Види інструктажів. Журнал обліку інструктажів з дотримання техніки безпеки. Організація занять з вогневої підготовки. Обладнання місця для стрільби з навчальної зброї. Порядок отримання, перевезення, збереження, обліку, видачі навчальної зброї та боєприпасів. Документація кімнати для зберігання зброї.

Профорієнтаційна робота. Підготовка документів для постановки юнаків на облік до військового комісаріату.

Обов'язки викладача допризовної підготовки щодо вступу юнаків у вищі військові навчальні заклади. Робота по залученню випускників шкіл до проходження військової служби за контрактом. Перелік документів особової справи допризовника. Порядок їх оформлення і збирання. Вивчення особистих даних юнаків, які беруться на облік до призовної дільниці. Проходження медичного обстеження допризовниками у військових комісаріатах. Порядок вивчення персональних даних та особистих якостей юнаків. Основні складові характеристики допризовника. Оформлення письмових характеристик на учнів загальноосвітнього навчального закладу.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. Офіційне видання. К, 1996 р.
2. Закон України «Про загальновійськовий обов'язок і військову службу», 1992 р.
3. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України.
4. Дисциплінарний статут Збройних Сил України.
5. Статут гарнізонної та вартової служби Збройних Сил України.
6. Стройовий статут Збройних Сил України.
7. Конотопенко Я.Л., Томчук М.І., Тульчинський Т.П., Шевченко В.В., «Допризовна підготовка: Навчально–методичний посібник», видавництво «Нова школа».1998 р.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2000 р. № 1770 «Положення про допризовну підготовку».
9. Конотопенко Я. Л., Томчук М. І. «Організація та методика допризовної підготовки», видавництво «Вежа», 1996 р.
10. Конотопенко Я. Л., Томчук М. І., Тульчинський Т. П., Шевченко В. В. «Допризовна підготовка: Навчально–методичний посібник», видавництво «Нова школа», 1998 р.
11. Томчук М. І. «Психологічні основи підготовки учнів до військової служби», 1991 р.
12. Непоседова О. В., Морєв О. Г. Психологічна підготовка допризовника в школі: Методичні рекомендації для викладачів допризовної підготовки: у 3–х ч., 1995 р.
13. Палагеша В. О., Тимченко В. В. Джура. Книга майбутнього захисника Вітчизни (навчально-методичний посібник), 2008 р.
14. Сухушин М. П., Палагеша В. О. Організація позашкільного військово-патріотичного виховання (навчально-методичний посібник), 2008 р.

12. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

13. МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

- Поточний контроль: (50%): усне опитування, виконання нормативних вправ.
- Проміжний контроль: (10%): модульна контрольна робота (теоретичні питання і практичні завдання, тестові завдання).
- Підсумковий контроль: (40%): залік

14. МОВА НАВЧАННЯ: українська.